

Լ. Գ. Վինպսկան

ՐԱՆԱՀԱՅ ՓԱՐԻԵՐԱԿԱՆ

ՄԱՄՈՒԼԸ

1894 _ 1994

ԾԺԾՀԻՆ
ՏՀԲԻ

ՇԱԽԻՂ

ԸԺԾՀԻՆ
ՏՀԲԻ

ՃԱԳԵՐԻՆ, ԳՐԱԳԵՆԱԳԱՆ ԵՎ ԳՐԱԳՐԱԳԵՆ ԲԱՐՈՅԻՆԵՐԻՐԻ

«ՇԱԽԻՂ» ԼՈՍՏ Ի ՏԵՂՈՒՄ ՏՈՐԵՍԻՆ ԵՐ ՀԱՄԱ՝ ՀԱՊԱԹ ՕՐԻՈՂ

Նոր Զուղա

1994

Լ. Գ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՀԱՅ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻ «ԱԶԳԱՐԱՐ» - Ի 200
(1794 - 1994)

ԵՒ

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻ «ՇԱԽԻՂ» - Ի 100 ԱՄԵԱԿԻ
(1894 - 1994)
ԱՌԹԻԻ

Նոր Զուղա :

Տպարան ՍԲ՝ ԱՄԵՆԱՓՐԿԻԶ Վանքի

1 9 9 4

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔԷՆՅ. ՇՄԱՒՈՆԵԱՆ
(1750 - 1824)

— 20 —

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՍ ՁՕՆՈՒՄ ԵՄ
ՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔԷՆՅ. ՇՄԱՒՈՆԵԱՆԻ
ԵՒ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ԲՈՂՈՐ ՆԻՐԵՍԱՆԵՐԻ
ՊԱՅԾԱՌ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
ՈՐՈՆՔ ԻՐԵՆՅ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ՃԻԳԵՐԸ
ՆԻՐԵՅԻՆ ԴՐԱ ՍԱՏԱՐՄԱՆ ՃԱՄԲԻՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Հայերն Իրանում հիմնադրապէս հաստատուել են 17-րդ դարի սկիզբներում, այսինքն սրանից շուրջ չորս դար առաջ, երբ Շահ Աբբասը պատերազմի մէջ էր մտել Օսմանցիների հետ:

Հայերն Իրանում, սկսեալ հէնց նոյն դարի երկրորդ քառորդից, ծաւալել են մշակութային աշխատանքներ, որոնցից անհրաժեշտ է յիշել առաջին տպարանի հիմնումը Նոր Զուղայում և առաջին պրէի՝ « Սաղմոս » - ի տպագրութիւնը 1638 թւին:

Տպագրական այդ ճիւղերից է նաև իրանահայ առաջին պարբերականը « ՇԱԽԻՂ » անուանով, որը տպագրւել է 1894 թւին, Թեհրանում, նախաձեռնութեամբ ու հրատարակութեամբ Անդրէաս Քէզնազարեանի, որի տպագրութեան թւականից անցնում է ճիշտ մէկ դար, բայց այդուհանդերձ մինչ այսօր իրանահայ պարբերական մամուլի մատենագիտական մի լրիւ ցանկ չունենք:

Թէև մամուլի էջերում մի քանի անգամ տպագրւել են վերանց ցանկը, անգամ նաև զրքերի մէջ, բայց դրանք շատ հեռու են լրիւ ու ամբողջական լինելուց, այն ինչ որ կարևոր է իրանահայ մի հին հայկական պաղովթի մամուլի համար:

Ներկայի մատենագիտական ցանկը, որի աշխատանքները սկսւել են սրանից շուրջ չորս տասնամեակ առաջ, ծրագրւած էր այն կարողանալ տպագրութեան յանձնել իրանահայ անվրսնիկ մամուլի « ՇԱԽԻՂ » - ի 100-ամեակին և հայ առաջին պարբերական մամուլի՝ « ԱԶԴԱՐԱՐ » - ի 200-ամեակին: Ուրախ ենք, որ այսօր իրականանում է մեր տարիների սրտի բաղձանքը և այսօր մենք կարողանում ենք հայ ընթերցողներին ներկայացնել իրանահայ պարբերական մամուլի մատենագիտական ցանկը, ըստ մեր ունեցած հրատարակութեան և ուժերի ներածին:

Եթէ ուզենանք անդամ լըիւ պատմականը տալ միայն մէկ մամուլի, իր տպագրութեան ժամանակի, կրած ծաւալի փոփոխութեան, դրանց չափերի, մխբադիրների, տպարանների և այլնի մասին, մեզ շատ հեռունները կտանի, ուստի պէտք է բաւականանանք նշելով միայն հիմնման և վաւարման (եթէ վաւարել է), իսկ եթէ շարունակոււմ է մինչև ներկայ թւականը, իր ծաւալի, էջի, վայրի, արտօնատիրոջ և այլ մանրամասնութիւն, եթէ անհրաժեշտ նկատւի:

Տպագրւած մամուլի մեծ մասը ունեցել ենք ձեռքի տակ, եթէ ոչ բոլորն էլ ամբողջական, դէթ մէկ երկու օրինակներով, որոնք կան Վանքում և մեր ձեռքի տակ, Մեր գլխաւոր աղբիւրն եղել է ՍԲ. Ամենափրկիչ Վանքի ՍԲ. Ներսէս Շնորհալի գրաւարանի մամուլի հաւաքածոն, մեր անձնական գրաւարանում եղած մամուլի որոշ նմոյշներ և Թաւրիզից, Թեհրանից և այլ անհատներից ձեռք բերած օրինակներ:

Յովհաննէս Պետրոսեանը իր կազմած « Լայ պարբերական մամուլի բիբլիոգրաֆիա » ստեղծած աւելի աշխատութիւնում, տւել է նաև մամուլի, յատկապէս ամսագրերի բովանդակութիւնը, մի շատ ծաւալուն և միաժամանակ օգտակար ու վնասատելի աշխատանք, որ պէտքատաքար դուրս է մեր ներկայ հնարաւորութեան սահմաններից, որը երկար ժամանակի է կարօտում:

Ամալիա Կիրակոսեանն ևս իր « Լայ պարբերական մամուլի մասնագիտութիւն » մեծ աշխատութեան մէջ, տւել է տւեալ մամուլի ուր գտնելու և այնտեղ եղած օրինակների ցանկը, որն ևս շատ օգտակար է բանասէրների և ուսումնասիրութիւն կատարողների համար, որը նոյնպէս դուրս է մեր ծրագրից:

Մամուլի որոշ մատենագիտական ցուցակներում, մամուլի կողմից հրատարակւած բացառիկ համարներն ու ժողովածուները, նկատի են առնւել որպէս առանձին մամուլ և համարակալւել միւսների շարքին, մինչ մենք դրանց առանձին մամուլ չենք համարել այլ մի մասնիկը գլխաւորի, հետեւաբար դրանք համարակալւել ենք

երկրորդական թւերով և այբբենական կարգով:

Մամուլի մինչև այժմ տպագրւած մատենագիտական ցանկերում, ընդհանրապէս, բերւել է միայն տպագիր մամուլը, իսկ եթէ ոմանց մէջ նաև խմորատիպ կամ մեքենայիւր ու ձեռագիրները, ապա բոլորը միատեղ և խառն ի խուռն ձևով: Մենք աշխատել ենք տպագիրները և խմորատիպ, մեքենայիւր ու ձեռագիրները առանձնացնել, որպէսզի աւելի պարզ ու անջատւած լինեն:

Ցանկերը կազմւել են այբբենական կարգով, որի համառօտը, ինչպէս և ժամանակագրական ցանկը, տրւելու է վերջում, անհրաժեշտ նկատւած այլ ցանկերի հետ միասին:

Անհրաժեշտ է յիշել նաև, որ ջուղայեցիների կողմից մամուլ է հրատարակւել նաև Ջուղայից դուրս, յատկապէս Հնդկաստանում, որոնց մասին յիշուել են մամուլի մատենագիտական ցանկերում:

Մեր կազմելիք մամուլի մատենագիտական ցանկը, աւելի ամբողջական դարձնելու միտումով, սրանից շուրջ տաս տարի առաջ՝ 1985 թւին, «Ալիք» Օրաթերթում (29 և 31 Յուլիս) մի յօււած լոյս ընծայեցինք «Պատասխանք Իրանահայ մամուլի 100-ամեակին» խորագրով՝ նկատի ունենալով «ՇԱԽԻՂ» - ը որպէս առաջին մամուլ, կոչ անելով միահամուռ ջանքերով աշխատանք տանել աւելի ամբողջացնելու իրանահայ մամուլի մատենագիտական ցանկը, որ դժբախտաբար մամուլում ոչ մի արձագանք չգտաւ, այլ միայն բանասէր Արսէն Մամեանը, մի դրութեամբ Թաւրիզի ձեռագիր ու մեքենայիւր մի քանի անուններ ուղարկեց, նոյնպէս զննապետ էմիլ Յակոբեանը, մի ցանկով և մի քանի լուսապատճէններով Թաւրիզից մեզ ուղարկեց, որոշ անուններ, որոնց հրապարակաւ այսու յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնները:

Ձերմ շնորհակալութիւններ նաև Վիեննայի Միլիթարեաններին և բոլոր այն անհատներին, որոնք որևէ ձևով օգտակար եղան մեզ մեր պրպտումների և ուսումնասիրութեան ընթացքին:

Վստահաբար այս ցանկն ևս լրիւ ու ամբողջական չի կարող լինել, ուստի անչափ ուրախ պէտք է լինենք, եթէ որեւէ մէկը կարողանայ մի նոր անուն աւելացնել եղածի վրայ:

Նոր Զուղա

Լ. Գ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

15 Յուլիս 1993 թ.

ՆԵՐՁՄԱԿԱՆ

Իւրաքանչիւր ազգի մշակութային վերելքը, հանդիսանում է նաև այդ ազգի գոյատևման ու զարգացման գլխաւոր ազդակներէց մէկը:

Իրանահայը շուրջ չորս հարիւր տարւայ իր անցեալով, միշտ էլ իր բոլորանէն ուժերով աշխատել է պահպանել իր մշակոյթը և առաւել քան այդ, աշխատել է նոր ձգտումներով միշտ վերելք արձանագրել և յառաջագիւժութիւն ձեռք բերել:

Մշակոյթի պահպանման և զարգացման հետ, շատ մօտ աղերս ունի նաև մամուլը, որով կարելի է որոշել տւեալ ազգի յառաջագիւժութեան աստիճանն ու չափը, աշխարհի միւս ազգերի ընտանիքի մէջ:

Այդ ճիգերին որպէս մի փաստ, այստեղ արձանագրենք որ Իրանում առաջին անգամ հայերն էին, որ Նոր Զուգայում առաջնորդ խաչատուր Կեսաւրացու ջանքերով, հիմնեցին տպարան և 1638 թին, տպագրեցին առաջին գիրքը « Սաղմոս ի Դաւիթ » խորագրով:

Հայ պարբերական մամուլը, իր սկիզբն առել է 18-րդ դարի վերջերին, դա ևս շնորհիւ մի այլ իրանհայ հոգեւորականի՝ Յարութիւն քհնյ. Շմաւոնեան Շիրադեցու, որ իր անհատական ճիգերով, 1794 թին, Հնդկաստանի Մադրաս քաղաքում, տպագրութեան յանձնեց « Ազդարար » ամսագիրը: *)

Հայ պարբերական մամուլի մասին մինչև այժմ լոյս են տեսել մի քանի առանձին աշխատութիւններ և մատենագիտական ցուցակներ, որոնցից յիշենք Գրիգորիս վրդ. Գալէմքեարեանի « Պատ-

*) « Ազդարար » - ի հաւաքածոն, ներու հատուկ, տպագրել է Փարիզում 1970 թին, Գալուս Գիւլպէնկեան հիմնադրութեան հայկական մասնաւարտով, ովսէթ նշանակով և Մարգարիտ Մխիթարեանի հայաբանով:

մութիւն հայ լրագրութեան» (Վիեննա, հատ. Ա. 1893 թ.), Գա-
րեգին Լեոնեանի «Հայ պարբերական մամուլը» (Ալեքսանդրա-
պոլ 1884 թ. և Երևան 1934 թ.), Յովհաննէս Պետրոսեանի «Հայ
պարբերական մամուլի բիբլիոգրաֆիա» երեք հատորով (Ա. հատ.
1956 թ. Բ. հատ. 1957 թ. Գ. հատ. 1954 թ. Երևան), Ամալիա
Կիրակոսեանի «Հայ պարբերական մամուլի մասնագիտութիւն»
(Երևան, 1970 թ.) և Սանուէլ Բաբլոյեանի «Հայ պարբերական
մամուլը - մասնագիտական համահաւաք ցուցակ 1794 - 1980 թ.
թ.», Երևան, 1986 թ.: Սրա մէջ աւելի ամբողջական ձևով է ներ-
կայացւած հայ մամուլը, որոնց թւում նաև իրանահայ մամուլը*),
որոնցում խօսւել է հայ պարբերական մամուլի սկզբնաւորութեան
մասին և տրւել մատենագիտական ցանկեր:

Այս գրքերի մէջ (բացառութեամբ առաջինի) խօսւել է նաև
իրանահայ պարբերականների մասին և ըստ հնարաւորին, աշխա-
տանք է տարւել ներկայացնելու ամբողջական ցանկը, բայց այդու-
հանգեւորդ կան որոշ բացեր ու թերիւններ, որոնք պէտք է աշխատենք
լրացնել և ուղղել, դարձնելով աւելի ճիշտ ու ամբողջական, ինչքան
որ մեզ հնարաւոր լինի, ըստ մեր ձեռք բերած տեղեկութիւնների:

Իրանահայ պարբերական մամուլի ամբողջական մի ցանկ տա-
լու առաջին փորձը, կատարւել է 1936 թւին, երբ «Ալիֆ» - ի
հնդամեակի առթիւ, նոյն թերթի Մարտ 22 - ի համարում, տպագրու-
ւել է Յովակ Ստեփանեանի կազմած ցանկը «Իրանահայ պարբե-
րական մամուլը» խորագրով: Այդ ցանկը իր մէջ ընդգրկում է 37
մամուլի անուն, **) որն առնւել է Գարեգին Լեոնեանի «Հայ պար-
բերական մամուլը» աշխատութիւնից: Այս առթիւ յօդածադիրը
գրում է.

*) Այդ առթիւ մեր գրախօսականը տեսնել 1991 թիւ «Բազմավեպ» - ի
մէջ, թիւ, 3 - 4 էջ՝ 425 - 428:

**) Բերւած 37 մամուլից 20 - ր տպագրւել է Թեհրանում, 15 - ր Թաւ-
րիզում, 1 - ր Նոր Զուլայում եւ 1 - ր Ռաւսում:

« Սոյն յօդւածը գրելիս, իմ միակ աղբիւրն է եղել « Հայ պարբերական մամուլը » Գարեգին Լեւոնեանի, լոյս տեսած Երեսնում, 1934 թին »:

Երկրորդ մի ցանկ տպագրւել է զարձեալ « Ալիք » - ում (20 Հոկտ. 1944 թ.) հայ մշակոյթի տօնի առիթով, ուր բերւել է մամուլի 43 անուն, ժամանակագրական կարգով, Յօդածի հեղինակի անունը յիշատակւած չէ:

Դրանց յաջորդող աւելի ամբողջական մի ցանկ, միւսներին թերիները լրացրած և « Իրանահայ մամուլը (սկզբից մինչեւ մեր օրեր) », խորագրով, յոյս է տեսել Շաւառպի (Պետրոսեանի) կողմից « Ալիք » օրաթերթի 1976 թւի 4 - 16 Սեպտեմբերի համարներում, Այս ցանկին որպէս լրացում և ուղղում, նոյն օրաթերթի 21 Հոկտեմբերից մինչև 6 Նոյեմբերի՝ 1976 թ. համարներում, տպագրւել է վաստակաւոր մտաւորական Տաճատ Պօղոսեանի « Կարենոր նշումներ եւ յաւելումներ « Ալիք » - ի մէջ տպագրւած « Իրանահայ մամուլը, ցուցակի առթիւ » յօդւածը, որտեղ մի ընդարձակ նախաբանից յետոյ, տրւել է իրանահայ մամուլի մատենագիտական ցանկը, ըստ հնարաւորին ամբողջական իսկ մասամբ էլ ոչ վաւերական, քանի որ դրանց մէջ կան այնպիսի անուններ, որոնց մասին յօդւածագիրն անդամ վստահ չէ դրանց վաւերականութեան վրայ և թողնում է ստուգելու ապագայում այլ բանասէրների կողմից:

Այս յօդւածների կապակցութեամբ, մի կարճ յօդւածով անդրադարձել է նաև տողերիս զրոյր, վենետիկում հրատարակող « Հայ րնսանիք » - ի մէջ (Մարտ - Ապրիլ 1978 թ. էջ՝ 29 - 30), որից բացի « Իրանահայ պարբերական մամուլը » խորագրով մի ցանկ ևս տրւել է « Մովսէս Տպարանը եւ իր տպագրած գրքերը » աշխատութեան մէջ (Նոր Զուգա, Լ. Գ. Մինասեան, 1984 թ. էջ 95 - 106), որտեղ բերւել է նաև խմորատիպ, մեքենագիր - բազմացած և ձեռագիր մամուլի համառօտ ցանկը: Այլ ցանկերում բերւել են շուրջ

70 անուն տպագիր և 50 անուն ոչ տպագիր մամուլից*)

Բանասէր Ժիրայր Պանիէլեանն ևս « Հայկազնիան հայագիտական հանդես - ի Ը. և Թ. հատորներում (Բէյրութ 1980 և 1981 թ.) մի յօդած ունի « Սփիւռքահայ նոր պարբերական մամուլը 1967-1980 րւերուն » խորագրով (էջ 301 ~ 324 և 253 ~ 304), որտեղ բերւել են նաև, այդ թւերին Իրանում լոյս տեսած մամուլի ցանկը:

Վերոյիշեալ երկու հատորներում տեղ գտած յօդածը, աւելի ամբողջացած ձևով, 1984 թւին, տպագրւել է առանձին հատորով և « Հայ նոր պարբերական մամուլը » խորագրով, ուր գրանցւել են Իրանում լոյս տեսած մամուլի 15 անուն:

Իրանահայ պարբերական մամուլի մասին յիշած է նաև « Հայ ժողովրդի պատմութիւն » աշխատութեան Զ. հատորի մէջ (էջ 411-720 Երևան 1981 թ.) և այլ գրքերում, որոնց ցանկը տրւել է վերջում:

Յիշենք նաև, որ իրանահայ մամուլի մասին ուսումնասիրութիւն ունեն Միրզա Մահամադ Ալիխան Թարբիաթին, Հ. Լ. Ռաբի-նօն և Բրաունը, նոյնպէս Ազիզ Դովլաթաբադին « Հուր » ամսագրում (1971 թ. Սեպտ - Հոկտ - թիւ 3 ~ 4, էջ 73 - 88) ուր տրւել է Իրանում հրատարակւած հայերէն մամուլի ցանկը, որտեղ յիշւել են նաև « Նիկողայոս » և « Մ'իութիւն » թերթերի անունները, առաջինը լամբագրութեամբ Մարտիրոսեանի, ուր արտօնութիւնը ստացւել է 1306 (1927) թւին, Այս երկուսի մասին յիշած չեն, մինչ այժմ մեր ձեռքի տակ եղած մամուլի մատենագիտական ցանկերում:

Սրանցից բացի, 1967 թւին, Էդւարդ Գիւլպէնկեանը Լոնդոնում հրատարակել է « Հայերէն մամուլը Իրանում և աշխարհում » անգլերէն լեզուով մի ուսումնասիրութիւն, որը հայերէնի և պարսկերէնի

*) Այս ցանկերը մի նախաբանով ևս « Պատրաստենք իրանահայ մամուլի 100 - ամեակին » խորագրով, տպագրւել է « Ալիք » - ի մէջ (1985 թ. Յուլիս 29 եւ 31),

է թարգմանել Մարի Ուխտանէսը, օժանդակութեամբ Սեզա Թամ-
րազեանի և Վահէ Աւագեանի, խմբագրութեամբ Հրայր Խալաթեա-
նի, որը առանձին գրքոյկով տպագրւել է Թեհրանում < Ալիք > - ի
կողմից 1968 (1347) թւին:

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԸ՝

« ԱԶԳԱՐԱՐ »

1794 - 1796

Ինչպէսոր « Երկու խօսք » - ի և « Ներածական » - ի մէջ ականարի էր արւել, հայ առաջին պարբերական մամուլը՝ « Ազդարար » - ը, սկսել է լոյս տեսնել 1794 թվից, Հնդկաստանի Մադրաս քաղաքում, Յարութիւն քհնյ. Շմաւոնեան Շիրազեցու ջանքերով, որի 200-ամեակը լրանում է այս տարի:

« Ազդարար » - ի և նրա հրատարակչի՝ Շմաւոնեանի մասին շատ է գրւել, թէ մամուլում, թէ պարբերականների առթիւ հրատարակած աշխատութիւններում և թէ գանազան գրքերի և մենագրութիւնների մէջ, քայց այդուհանդերձ, նկատի ունենալով, որ մենք խօսում ենք իրանահայ մամուլի մասին, իսկ Յարութիւն քհնյ. Շմաւոնեանը եղել է իրանահայ և հիմադիրը հայ պարբերական մամուլի, որի 200-ամեակը լրանում է այս տարի, հետեւեալ տեղին ենք գտնում համառօտ ձևով անդրադառնալու նաև « Ազդարար » - ի տպագրութեան հանդամանքներին:

Յարութիւն քհնյ. Շմաւոնեանը, ծնւել է Շիրազում 1750 թվին, նախ սովորել է ծննդավայրում, ապա Նոր Զուղայի Սբ. Ամենափրկիչ Վանքում, ուր և երիտասարդ հասակում ձեռնադրւել է քահանայ և վերադարձել Շիրազ, հովելու իր հօտը:

Հագիւ կենք մտած և հոգևոր աշխատանքի լծած, ղմբախտութիւնն է ունենում մէկ շաբաթւայ ընթացքում, կորցնելու իր երկու փոքր տղաներին, որոնց վիշտը շատ խորն է ազդում նրա վրայ և թողած տուն ու տեղ, քաշւում է Շիրազին մօտիկ « Բաբախու » լեռը, պարսիկ սուֆի գերւիշների մօտ, ուր սովորում է պարսկերէն լեզուն

ու գրականութիւնը և հմտանում աստուածաբանութեան մէջ:

Շիրազի հայերը ամէն ջանք թափում են, նրան կրկին իր ընտանիքի գիրկը վերադարձնելու, բայց երբ տեսնում են անհնար է, ուր մնացել էր արդէն եօթը տարի, զիմում են Սբ. Ամենափրկիչ Վանքի առաջնորդին և 1784 թւի մի կոնդակով, նրան ռզարկում են Մալբաս, որպէս ծխատէր քահանայ:

Մալբասի ժողովուրդը տեսնելով նրա մեղմ ու քաղցրաբարոյ բնավորութիւնը, որոշում է ընդմիջտ պահել իրենց մօտ, ուստի Առաջնորդի թոյլտուութեամբ մօրը, կնոջը և աղջկան, Շիրազից Մալբաս են տանում, վերականգնելով յուսալքած քահանայի լքած օջախը:

Յարութիւն քահանան կարճ ժամանակից յետոյ, լծում է մըշակութային եռանդուն աշխատանքի, 1789 թւին հիմնում է իր սեփական տպարանը և սկսում է գրքեր տպագրել, իսկ 1794 թւի Հոկտեմբերից մինչև 1796 թիւը, հրատարակում է «Ազդարար» ամսագիրը, որից տպագրւում է 18 համար միայն:

«Ազդարար» - ը, իր հրատարակման 175 - ամեակի առթիւ, ինչպէս յիշեց, տպագրւեց 1970 թւին Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարութեան հայկական մատենաշարով, երկու հատորով, նմանահանութեամբ և ովսէթ եղանակով, Փարիզում:

Յարութիւն քհնյ. Շմաւոնեանը վախճանել է 1824 թւին, Մալբասում և թաղւել Սբ. Աստուածածին եկեղեցու բակում, տապանաքարն ունի հետեւեալ արձանագրութիւնը.

« Որ ի սուրբ կրօնի լեալ արթուն վարուի.

Ուշիմ եւ զգօն, յամենուս յարգեալ,

Չարար, իոհամիս եւ նուրբ հանճարիւ,

Հանգեալ զծէր կեանս, կալ աստ հողացեալ,

Աս հանգչի Տէր Յարութիւն Շմաւոնեան բարեկրօն, աւագեռց Մալբասիս հայոց, ծնեալ ի Շի-

րագ, վախճաննցաւ յամի տնաոն 1824 Յեվրէր 9,
ի հասակի 74 ամաց, Քահանագործնալ աստ արթ-
նութեամբ գամս Բառասուն »,*)

Յարութիւն քհնյ. Շմաւոնեանի յիշատակը միշտ վառ է մնա-
լու հայ ժողովրդի և յատկապէս իւրաքանչիւր հայ մտաւորականի
հոգու ու սրտի մէջ:

« ՀԱՄԱՅՆՔ » ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Իրանահայ առաջին պարբերական մամուլը ըստ ոմանց, հա-
մարւել է « Համայնք » անունով մի լրագիր, որը իբր լոյս է տե-
սել 1880 թին, Ռաշտ քաղաքում, խմբագրութեամբ բժիշկ Ալէք-
սանդր Աթաբէկեանի:

« Համայնք » - ի անունը առաջին անգամ լինելով յիշատակել
է Գարեգին Լեոնեանն իր « Հայոց պարբերական մամուլը, լիա-
կատար ցուցակ հայ լրագրութեան սկզբից մինչեւ մեր օրերը (1794-
1934 ») աշխատութեան մէջ: (Երևան, 1934 թ) : Լեոնեանը նոյն
ձևով, այդ մասին յիշել է նաև 1946 թին, իր լոյս ընծայած « Հայ
գիրքը եւ սլագրութեան արևսը » գրքում (էջ 239 - 240), ուր
ասած է.

« Իրանում Նոր Զուղայից յետոյ հայ սպարանի գոյու-
թիւնը Ռաշտ քաղաքում, յայտնի է դառնում այն բանով,
որ այնտեղ 1883 (պէտք է լինի 1880 Լ. Մ.) թին **,)
կարճ ժամանակով, Ալեքսանդր Աթաբէկեանի խմբա-

*) « Նոր Ազգարար » Կալկաթա, Ա. քհնյ. եղբարեան, 1953 թ. թիւ 9 -
11, էջ՝ 27:

**) Այդտեղ յիշած 1883 թիւը, ըստ մեր կարծիքի սլագրական սխալ է
եւ պէտք է լինի 1880, քանի որ 1934 թիւ իր աշխատութեան մէջ յիշած
է 1880, որից բացի դա պարզօրէն ներմում է նաեւ դրան յաջորդող պար-
բերութիւնից, ուր ասած է « 1880 » - ական քականներին, Թաւրիզում էլ
բացուել է սպարան » (նոյն էջ 236):

գրութեամբ հրատարակել է « Համայնք » անունով մի լրագիր: Մենք չենք տեսել այդ քերթը եւ ուրեմն չենք կարող ասել, թէ ումն է պատկանել այդ սպարանք եւ ուրիշ ինչ գործեր են լայս տեսել այդտեղ »:

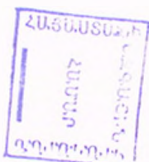
14002-01
Լեոնեանի հետեողութեամբ « Համայնք » - ի անունը յիշատակել են նաեւ Յովհաննէս Պետրոսեանն ու Ամալիա Կիրակոսեանը իրենց աշխատութիւններէ մէջ, որոնցից բացի, այլ մասին յիշատակութիւններ ունեն նաեւ Վ. Վարդանեանը իր « Յովհաննէս Մաւեհեանը հրապարակախօս եւ խմբագիր » յօդածում, որը տպագրւել է « Գրական քերթ » - ի 1968 թւի Յուլիս 5 - ի համարում *), ինչպէս և Յ. Էլմարի (Յովսէփ Յովհաննիսեան) « Բաժնի » տարեգրքի Գ. հատորի մէջ (Թեհրան, 1971 թ. էջ 228), իր « Համառոտ ակնարկ Թեհրանի հայ համայնքի մօտիկ անցեալի մասին » յօդածի ժԲ « Պարբերական մամուլ » - ի բաժնում ասում է.

« Ինչպէս անցեալում էլ յիշել ենք (չկարողացայ իմանալ թէ որտեղ Լ. Մ.) պարսկահայ առաջին պարբերականը համարում է « Համայնք » անունով քերթը, որ հրատարակւելիս է եղել 1880 թին, Ռաշտում, դոհս. Ա. Արաբեկեանի խմբագրութեամբ:

« Շաւիղ » - ը պարսկահայ երկրորդ պարբերականն է »:

Մինչև վերջին՝ 1971 թւի վկայութիւնը, նկատի ունենալով, որ Լեոնեանից առաջ, մեր այլ բանասէրների կողմից հայ մամուլի մասին գրած իրենց աշխատութիւնների մէջ չեն յիշատակել « Համայնք » - ի անունը, ուստի 1970 թւի « Բաժնի » տարեգրքի Բ. հատորի մէջ (էջ 277 - 290), լոյս տեսաւ Զ. Գ. Հանանեանի մի բանասիրական յօդածը « Թեհրանի առաջին հայկական սպարանք եւ իրանահայ անդրանիկ պարբերականը » խորագրով, որտեղ վճռապէս հերքւել էր « Համայնք » - ի գոյութիւնը և իրանահայ առաջին պարբերականի պատիւը տրւել էր 1884 թւին, Թեհրանում տպագրւ-

*) Նոյնը տես նաեւ « Բաժնի » տարեգրքի. Ա. հատոր 1969 թ. էջ 331.

ւած « Շաւիղ » - ին:

1976 թւին Շաւափի կողմից « Ալիք » - ում լույս տեսած յօդ-
ւածաշարքին (4 Սեպտ. 19 Սեպտ.), ուր յիշւած էր « Համայնք » - ր
որպէս իրանահայ առաջին մամուլը, յաջորդեց Տաճատ Պողոսեանի
« Կարեւոր նշումներ եւ յատկումներ » յօդւածը (« Ալիք » 21 Հոկտ.
6 Նոյեմբ.), որտեղ խիստ աշխատել էր Շաւափը « Համայնք » - ր
իրանահայ առաջին պարբերականը համարելու մէջ:

Ելնելով վերոյիշեալ յօդւածների կարծիքներից, ինչպէս և ձեռքի
տակ ունենալով, մամուլում եղած, մի երկու այլ նշումներ, ինչպէս
« Բազմավեպ » - ում (« Հայ մամուլը տասն և հինգ տարւան մէջ »
Հ. Ս. Պոտուրեան, 1909 թ. Դեկտ. թիւ 12, էջ 540) և « Ղարա-
ղաղ » - ում (1913 թ. թիւ 3 - 4 էջ 36), ուր ասւած է.

« Շաւիղը իր առաջին իսկ համարով գրաւում է պարս-
կահայ ինքնիզնցիայի ուշադրութիւնը, Թէ կենտրոննե-
րում եւ քե գաւառական խուլ անկիւններում, արքնա-
նում է մի ուժեղ հնամբրութիւն, դէպի պարսկահայ
պարբերական մամուլի այդ անդրանիկ օրդանը (ընդ-
գրծումը մեր կողմից, Լ. Ս.), եւ ահա երկրի ամեն կող-
մերից տեսնում են թղթակցութիւններ ու գանազան յօդ-
ւածներ »:

Այս բոլորը նկատի ունենալով, մենք ևս քանի այլ տւեալնե-
րի վրայ յենւած, « Ալիք » - ի 1984 թւի 25 Յունիսի համարում
« Իրանահայ առաջին պարբերական մամուլի 90 - ամեակը » խո-
րադրով, ինչպէս և նոյն թերթի 1985 թւի Յուլիսի 29 - 31 հա-
մարներում « Պարսաստանի իրանահայ մամուլի 100 - ամեակին »
յօդւածով, եկանք հաստատելու, որ իրանահայ առաջին պարբերա-
կանը ոչ թէ 1880 թւին Ռաշտում տպագրւած կարծեցեալ « Հա -
մայնք » - ն է, այլ 1894 թւին, Թեհրանում տպագրւած « Շաւիղ » - ր:

Վերը նշւած թեր ու վէմ կարծիքներից յետոյ, մի նոր տեղե-
կութիւն եկաւ զօրացնելու այն միտքը, որ իրանահայ առաջին պար-

բերականը Ռաշտում դոքտ. Ալէքսանդր Աթաբէկեանի խմբագրութեամբ 1880 թւին, հրատարակւած « Լամայն » - ն է :

Ահա թէ ինչպէս :

Իրանի մեր պարսիկ հայրենակիցները, երբ որեւէ առիթով անդրադառնում են իրենց շրջանի պատմութեան, անհրաժեշտ են գրտնում դրա հետ տալու նաև տեղում ասլոդ հայերի պատմութիւնը, ահա այդ բերումով էլ, երբ 1987 թւին, Ռաշտից պարսիկ հայրենակից Զաֆար Սոմամիզադէն, մեզանից ուզեց իրանահայ առաջին շրջանի մի քանի մամուլի խորագրերի լուսապատճէն, որի առթիւ և սկսեց մեր նամակագրական կապը, պարզեց որ 1980 թւին, Ռաշտում « Դամուն » թերթի մէջ, մի յօււած ունի դրած բանասէր Ջահանգիր Սարթիփուրը « Առաջիններ Գիլանում » խորագրով, որտեղ և յիշեած է « Լամայն » - ի մասին :

Ստանալով այդ լրագրի լուսապատճէն, մի յօււածով և « Իրանահայ առաջին պարբերական » Լամայն » - ն է » խորագրով, անդրադարձանք « Ալի » - ի մէջ (21 Նոյեմբ. 1987 թ.) հաստատելով, որ իրանահայ առաջին մամուլը ոչ թէ 1894 թւի « Շաւիղ » - ն է, այլ 1880 թւին, Ռաշտում տպագրւած « Լամայն » - ը :

Ստորև թարգմանաբար բերում ենք, « Դամուն » - ի մէջ լոյս տեսած յօււածի այդ մասը :

« Առաջին ամսագիրը, որ Ռաշտ քաղաքում հրատարակւել է, հայերէն լեզուով մի պարբերական էր « Լամայն » անունով, որ 1880 Փրիչական քիւն, (1259 արեգակնային քիւն), նիտ հարիւր տարի առաջ, ընթերցողների ձեռքը հասաւ ևւ այս է լրագրի խորագիրը « Լամայն », « Լամայն » պարբերականի խմբագիրն ու հրատարակիչը Ռաշտում բնակւող յայտնի ևւ ճանաչւած հայ բժիշկներից էր, որ Սաբգէ Մէլիան քաղում տուն ու բժշկարան ուներ :

Դոքտ. Աթաբէկեանի տունը մի կայան էր ունետու հիւանդների համար, որոնք Թեհրանից կամ այլ քաղաք-

ներից, բժեկական նպասակով դեպի Եւրոպա էին նամ-
բորդում, մի էանի օր Ռաւեսում եւ յիշեալ բժեկի խը-
նամֆի ներքոյ հանգստանալուց յետոյ, նաւապարհում էին
դեպի իրենց նպասակակէք: Բժիշկ Աթաբէգեանը բժեկա-
կան աշխատանքի հետ միաժամանակ, զբաղուում եւ հաւեւ
գրական եւ քաղաքական աշխատանքներով եւ Ռաւեսի հա-
կաբոնապետական մարդկանց հետ համագործակցութիւն
ունէր: Նա կեանքի վերջին ժամանակներում մեկնեց
Ռաւեսից եւ այլեւս չվերադարձաւ:

Այնպէս է ըլլում, որ «Համայնք» պարբերականը
առաջին պարբերականն է, որ հրատարակել է Իււ-
նում» *)

Թէ՛հ «Դամուլն» ~ ում բերւած «Համայնք» ~ ի խորագիրը,
ինչպէս որ համեմատութիւնը ցոյց տուց, առնւած է Գարեգին Լեոն-
եանի «Հայ պարբերական մամուլը» գրքից, բայց եղած տեղե-
կութիւնը իր աւթողջութեան մէջ, եկու հաստատելու մինչ այդ ե-
ղած մի քանի դրական կարծիքները, որ իրանահայ առաջին պարբե-
րական մամուլը, թէ՛հ աննշան ազդեցութեամբ, բայց եղել է մաշ-
տում տպագրւած «Համայնք» ~ ը:

Բժիշկ Ալ. Աթաբէկեանի անունը բերւած է նաեւ դէպ. Արթին
Ս'եղպուրեանի «Հայ եւ ծագումով հայ բժիշկներ» գրքում, **) և
«Դրօշակ» ~ ի 1990 թւի 1 Օգոստոսի համարում (էջ 44):

Ինչպէս վերը յիշեց, կարծւում էր, որ «Համայնք» ~ ը, տեղա-
կան բնոյթ կրող և սահմանափակ ձևի մի պարբերական է եղել և չի
ունեցել այն ասպարէզն ու կատարել այն դերը, որ հիմնաւոր ձևով
պատկանում է «Շաւիղ» ~ ին: Այս առթիւ տեղին է մէջ բերենք
բանասէր Վ. Վարդանեանի կարծիքն ևս, որը տպագրւել է «Գրական

*) «Դամուլն» ~ Ռաւես, 1 Դէյ. 1359 թ. Բ. քաղան, Ա. քաղ. «Համայնք»

**) «Հայ եւ ծագումով հայ բժիշկներ 1688 - 1940» Ստամբուլ 1940 թ.
էջ՝ 8:

քերք» - ի մէջ:

«Յ. Մասէհեանի ջանքերով, 1894 թ. Յունւորի 2 - ին, Թեհրանում լոյս է տեսնում առաջին պարսկահայ «Շաւիղ» շաբաթաթերթը: Թէեւ դրանից առաջ, 1880 թ. Ռատսում հրատարակել է «Համայնք» Տպագիր օրգանը՝ Ալեքսանդր Արաբեգեանի խմբագրութեամբ, սակայն այն պարսկահայ անդրանիկ պարբերականը չի կարող համարւել, քանի որ տեղական բնոյթ ունէր եւ իր գոյութեան կարճ ընթացքում առանձին հետք չի թողել»: *

Ինչպէս Ն. Զուղայում տպագրւած առաջին գիրքը, որ յայտնի պարձաւ սրանից միայն երկու տասնամեակ առաջ՝ 1968 թւին, յուսալի է, որ մի օր էլ «Համայնք» - ից երևան կը գայ մի օրինակ, բայց մինչ այդ յայտնենք, որ Մ. Բաբլոյեանի ցուցակում տեղ գտած «Համայնք» անունով մի մամուլ, (էջ 48, համար 234), որը լոյս է տեսել Ժնևում և տպագրւել Փարիզում, խմբագրութեամբ Ալէքսանդր Աթաբէկեանի, եկաւ հաստատելու, որ Ռաշտում «Համայնք» անունով մամուլ չի տպագրւել, դա հէնց Ժնևի «Համայնք» - ն է, որ թերևս բժշկի Ժնևից Ռաշտ տեղափոխւելուց յետոյ էլ տպագրւել է մի քանի համար, բայց վստահաբար 1894-ից յետոյ: **)

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ ՏԱՐԲԵՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՄ

Այժմ երբ պարզւեց, որ իրանահայ առաջին պարբերականը «Շաւիղ» - ն է, որ տպագրւել է Թեհրանում, տեղին է որ համառօտ ձևով անդրադառնանք նախ դրան, ապա իրանահայ միւս քաղաքներում տպագրւած զէթ առաջին պարբերականներին և համառօտ ձևով նաև

*) «Բաճնի» տարեգիրք, 1969 թ. Ա. հատ. էջ՝ 131: Արտատպւած «Գրահական քերք» - ի 1968 թւի Յուլիս 5 - ի համարից:

**) Այս առթիւ անլի հանգամանօրէն տեսնել մեր յօդածը տպագրւած «Ալիփ» - ում (22 Յոգոսոս 1993 թ.)

միևսնեքի բնդհանուր պատկերին:

Իրանում տպագրւած առաջին մամուլը «Շաւիղ» շաբաթաթերթն է, որ սկսել է լոյս տեսնել 1894 թւի Յունւար 1 - ից Թեհրանում, խմբագրութեամբ Անդրէաս Բէզնազարեանի և տպագրւել «Ջաւահալ» տպարանում: «Շաւիղ» - ը իր գոյութիւնը պահել է միայն չորս տարի, մինչև 1897 թիւը, տպագրութեան յանձնելով տարեկան 50 համար:

«Շաւիղ» - ի մասին մեր մամուլում յիշատակութիւն շատ կայ, որոնց թւում նաև հայր Բաֆայէլ Կարապետեանի (Քոսեան) «Լիւսկասար ցուցակ հալ լրագրերու...» (Վիեննա 1924 թ. էջ 60), որ յիշել է նաև «Յաւելլիք» բաժնում (էջ 78): Նոյն ձևով կրկնւել է նաև Թաւրիզի «Պայքար» - ը (էջ 63 և 78) Սրանցից բացի, մի սխալութիւն է տեղի ունեցել նաև էջ 60 - ում, ուր «Շարժումն գրական իմաստասիրական» ամսաթերթի ներքոյ, սխալմամբ տեղ է դրել նաև «Շաւիղ» - ին վերաբերող մի երկու տող, որը պէտք է տպագրւէր Տիխիի «Շաւիղ» - ից յետոյ, որով և առաջացել է մի թիւրիմացութիւն, ծնունդ տալով մի «Շարժում» անունով մամուլի, որ երբեք գոյութիւն չի ունեցել Թեհրանում:

Այս մասին, շատ տրամաբանական ձևով անդրադարձել են նաև Զ. Գ. Հանանեանը և Տաճատ Պօղոսեանը «Բաժնի» տարեգրքում և «Ալիք» - ում տպագրած իրենց յօդածներում:

«Շաւիղ» - ից յետոյ Թեհրանում տպագրւած երկրորդ մամուլը «Ասդ արեւելեան» - ն է, որ տպագրւել է 1896 թւին, ապա մէկ և կէս տասնամեակի դադարից յետոյ 1912 թւին, սկսել է տպագրւել «Արեւալոյս» երկշաբաթաթերթը, որ միայն մէկ տարի է կեանք ունեցել: Դրանից յետոյ յաջորդ մամուլներն եղել են «Հորիզոն» - ն ու «Բոբոյս» - ը տպւած 1920 թւին, յետոյ «Ռանջբար Իրանի» 1921 թւին և այլն:

Սկսեալ 1931 թւից, սկսել է հրատարակւել նաև «Ալիք» - ը, նախ որպէս շաբաթաթերթ, յետոյ եռօրեայ և երկօրեայ, ապա օրա-

թերթի, որ շարունակում է տպագրվել մինչև հիմա:

Թեհրանում հրատարակած հայ մամուլը, թեով գերազանցում է միևս բոլոր քաղաքներին, իսկ երկրորդը հանդիսանում է Թաւրիզը և դա էլ հեռաւոր անցեալում, որին և անդրադառնում ենք համառօտ ձևով:

Թաւրիզում հրատարակած առաջին հայ մամուլն եղել է « Գործ »-ը, որ տպագրվել է 1903 թւին և միայն մէկ թիւ, խմբագրութեամբ Թեմակալ Առաջնորդ Եղիշէ ծ. վրդ. Մուրատեանի: Թաւրիզի յաջորդ պարբերականն եղել է « Ազդարար Առաջնորդարանի » շաբաթաթերթը, որ լոյս է տեսել 1904 - 1905 թւականներին, Առաջնորդական փոխանորդ Մաշտոց վրդ. Փափագեանի խմբագրութեամբ, տպագրւելով « Թեմական Տպարան » - ում:

20 - րդ դարի առաջին տասնամեակում, իրանահայ մամուլի ամենամեծ թիւը՝ շուրջ 4 - 5 անուն, տպագրվել է Թաւրիզում, առաջնութիւն զանելով Թեհրանից, բայց յետոյ գիջել է նրան: Թեհրանը այժմ ևս պահում է իր առաջնութիւնը, թէ մամուլի և թէ յատկապէս հայկական տպարանների թւի տեսակէտից:

Թաւրիզից յետոյ, Իրանի երրորդ քաղաքում, ուր պարբերական է հրատարակւել, եղել է Նոր Զուղան: Թէև Նոր Զուղան տպարանի ղեկով, առաջինն է ամբողջ Իրանում և Միջին Արևելքում, բայց հայերէն մամուլի տպագրութեան խնդրում, երրորդ տեղն ունի, գիջելով Թեհրանին և Թաւրիզին:

Նոր Զուղայում առաջին հայ մամուլը « Նոր Զուղայի Լրաբեր » - ն է, որ տպագրվել է 1904 - 1908 թւականներին, խմբագրութեամբ Առաջնորդական փոխանորդ Բազրատ վրդ. Վարդապարեանի:

Զուղայի երկրորդ մամուլը « Բրիտանական և արսափն Աւստրաւեշի ընկերութեան շաբաթաթերթ » - ն է, որ տպագրվել է Վանքի տպարանում 1908 - 1911 թւականներին, իսկ երրորդը՝ « Ընկեր »- ամսագիրը, որ լոյս է տեսել 1920 թւին, որպէս օրվան Հայ սկաու-

տական կազմակերպութեան, խմբագրութեամբ սկսող տապետ Յովսէփ Աբգարեանի: *)

Զուգայում սրանցից բացի այլ տպագիր մամուլ չի հրատարակել, այլ միայն խմորատիպ և մեքենագիր ~ բազմացած, որոնց մասին կ'իտանք իր տեղում:

*

* *

Անհրաժեշտ ենք գտնում այստեղ, մի համառօտ ակնարկ նետել նաև հայ տպարանների վրայ և դէթ առաջինները յիշել և թւել նաև միւսները, ընդհանուր մի գաղափար տալու համար իրանահայ տպարանների մասին: **)

Նոր Զուգա

Ինչպէս յայտնի է, Իրանում և ամբողջ Միջին Արևելքում, առաջին տպարանը հիմնել է Նոր Զուգայում 1636 - 37 թւականներին, Առաջնորդ Խաչատուր վրդ. Կեսարացու ջանքերով, ուր 1638 թւին տպագրել է առաջին գիրքը « Սաղմոս » խորագրով:

Այս գրքից մինչև այժմ գտնւել է միայն մէկ օրինակ, որը պահւում է Անդրիայի Օքսֆորդ քաղաքի Բուլէյան գրադարանում, իսկ լուսապատճէնը՝ Ն. Զուգայի Վանքի թանգարանում:

Վանքի տպարանի մասին, մամուլում եղած բազմաթիւ յօդւածներէից և գրքերում եղած յիշատակումներից բացի, 1912 թւին, Տիգրան Աբգարեանի, իսկ 1972 թւին, Լ. Գ. Մինասեանի կողմից լոյս են տեսել առանձին աշխատութիւններ, վերջինում տրւած է նաև տպարանի տպագրած գրքերի մատենագիտական ցանկը:

*) Զուգայում սպագրւած մամուլի մասին, մի փոքր անլի ընդարձակ տեսնել « Նոր Զուգայի տպարանը ... » Լ. Գ. Մ. Ն. Զ. 1972 էջ՝ 141 - 143:

**) Իրանահայ տպարանների և մամուլի մասին յիշւած է նաև « Մերձաւոր և միջին արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ » գրքում, Երևան, 1973 թ էջ 193 - 287:

Տպարանը թէև մի երկու անգամ, երկար ժամանակով դադարներ է ունեցել, բայց սկսեալ 1872 թից, աշխատում է մինչև այժմ:

Նոր Ջուղայում բացի վանքի տպարանից, աշխատել են նաև Կաթողիկ վարդապետների « Լազարիւս » և Ստեփանեան եղբայրների տպարանները, կարճ ժամանակով և սահմանափակ աշխատանքներով, Այս տպարաններից միայն վանքի տպարանում է, որ մասնու է տպագրւել, ինչպէս՝ « Նոր Ջուղայի լրագր » - ը, « Ընկեր » ամսագիրը և « Բրիտանական արտփն Աստ. ընկերութեան շաբաթաբեր » - ը, որ մենք անւանեցինք « Ն. Ջ. Աւետար »:

Թաւրիզ

Թաւրիզում առաջին տպարանը հիմնւել է 1888 թի վերջերին, որը նւէր է ստացւել մոսկւաքնակ վաճառական Յովհաննէս Յովնանեանի կողմից, համաձայն Ատրպատականի Թեմակալ Առաջնորդ Ստեփանոս Եպիսկոպոս Մխիթարեանի դիմումի, « Արամեան » դպրոցի անունով:

Այս տպարանում 1899 թին տպագրւել է « Ստրագրոթիւն Ս. Գեորգայ Վանաց (Մուղնի) » խորագրով գիրքը. Տպարանը յետոյ կոչւել է « Ասրպատականի Հայոց Թեմական տպարան », որը աշխատել է մինչև 1980 թիւը:

Թաւրիզում կարճ ժամանակով գործել են նաև « Իրան », « Փարոս » և մի երկու այլ տպարաններ: *)

Թեհրան

Թեհրանում առաջին տպարանը հիմնւել է 1880 - ական թականներին « Ջաւահայ տպարան » անունով, որը նւիրւել էր Ջաւայի հայերի կողմից, որտեղ և տպագրւել է Թեհրանի առաջին տպարանականը՝ « Շաւիղ » - ը:

Թեհրանում հետագային հիմնւել են մի շարք այլ տպարան-

*) Թաւրիզի տպարանների մասին տեսնել « Պատմութիւն Արամեան Ազգային դպրոցի » Հայկ Անեմնան, Թաւրիզ 1936 թ. էջ՝ 83 - 84 եւ « Մողերն տըպարանը ... » Լ. Գ. Մինասեան, Ն. Ջուղա 1984 թ. էջ՝ 13:

ներ, որոնց հնազոյններից են «Փարոս», «Մ'ոգերն», «Բոբոխ - Վե-
րածնունդ», «Իրանաշափ» և այլն, Ներկայիս Թեհրանում գոյու-
թիւն ունեն շուրջ մէկ տասնեակ հայկական տպարաններ, որոնցից
միայն 5 - 6 - ի մէջ է հայերէն գիրք կամ մամուլ տպագրւում, ո-
րոնցից յիշենք «Ալիփ», «Արախ», «Մասիս» (Նուրբախ), Մո-
դերն (Ջադիդ), «Նայիրի» և այլն, որոնցից «Ալիփ» - ի և «Նա-
լիր» - ի մէջ ամենից շատ գրքեր են տպագրւում: *)

Արաղան

Իրանահայ տպարանների շարքում, պէտք է յիշատակել նաև մի
փոքր տպարանի անունը, որ գործել է Աբաղանում, հիմնաւած անհա-
տական միջոցներով, որն աշխատել է ձեռքով և մի քանի տասնամ-
եակի իր դոյութեամբ, բաւարարել է տեղական պահանջներին:

Տպարանը պատկանել է Յարութիւն Կայծակեանին և կոչւել է
«Կայծակեան տպարան»: Տպարանի հիմնման մասին Արամ Երեմ-
եանի «Մանկական երգեր» գրքոյկում (էջ 3 - 4) գրւած է.

«Դեռ 1935 թին, Արաղանում նա (Յարութիւն Կայծակեա-
նը, Լ. Մ.) փայտից պատրաստում էր տպագրական մի փոքրիկ մա-
մուլ, որը 7 անգամ ձեւափոխում է նւ այն կատարելագործում,
որ մի ժամում տպում է 600 ներկայացման տպեր նւ 400 յայ-
տատարութիւններ: Այդ տպարանումն էլ նա առաջին անգամ տ-
պում է «Բախտագուշակ» պատկերազարդ գրքոյկը, ապա Չարմա-
հալի գաւառի «Ուսումնասիրաց» Միութեան ծրագիր - կանոնագի-
րը: Նոյն տպարանից էլ ամեն տարի լոյս են տեսնում 'Նոր Տար-
ւայ համար գեղարեստական կտրեր»: **)

Տպարանը սկզբնական շրջանում եղել է խմորատիպ, որ ձեռքով
գրւել ու բազմացւել է, ինչպէս որ ցոյց է տալիս մեր ձեռքի տակ

*) Թեհրանի առաջին տպարանի մասին տեսնել «Բաֆֆի» տարեգիրք Բ.
հատ. 2. Գ. Հանանեանի յօդածը էջ' 277 - 284 նւ «Նոր Զոդայի տպա-
րանը» գրքում, Լ. Գ. Մինասեան, էջ' 13 - 14 նւ տպարանների մի ցանկ:

**) «Մանկական երգեր» Արամ Երեմեան, Թեհրան 1948 թ. էջ' 4:

եղած նոյն « Բախսագուռեակ » - ր, բայց յետոյ դարձել է օրինաւոր տպարան, մետաղեայ փոփոխւող տառերով, որոնցով տպագրւած յայտարարութիւնների և կարտերի նմոյշները ունենք մեր ձեռքում:

Այս տպարանը թէև, ինչպէս յիշեցինք, լայն գործունէութիւն չի ունեցել, բայց այդուհանդերձ, իր տեղն ունի մեր մշակութային կեանքում, անգամ իր այդ փոքր աշխատանքի մէջ իսկ: Տպարանը փակւել է 1962 - 63 թւականներին:

Վերոյիշեալ տպարաններից բացի, Նոր Զուղայում, Թաւրիզում և թէ Թեհրանում աշխատել են նաև վիմատիպ ու խմորատիպ տրպարաններ, մինչև լուսապտճէնահանման գործիքների ու գրամեքենաների երևան գալը: Որպէս հեշտ միջոց, մեքենագիր - բազմացւած ձևով ևս լոյս են տեսել գիրք ու մամուլ, որոնց մասին խօսելը արդէն դուրս է մեր նիւթից:

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ԹԻԻԸ ԱՆՅԵԱԼՈՒՄ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԻՍ

Ինչպէս անցեալում ևս յիշւել է, Իրանահայ մամուլի ամենամեծ թիւը տպագրւել է Թեհրանում, ներկայիս ևս միայն Թեհրանում է որ ունենք հայ մամուլ:

Իրանահայ մամուլը իր սկզբնական օրերից մինչև այժմ ունեցել է երկու մեծ զարթոնք, մէկը երկրորդ համաշխարհային պատերազմի օրերին՝ 1944 - 50 - ական թւերին և մէկ էլ Իրանի յեղափոխութեան առաջին տարիներին՝ 1979 - 1985 - ական թւականներին:

Ստորև ներկայացնում ենք Իրանահայ մամուլի ամբողջական ցանկը տպագիր և թէ խմորատիպ, ինչպէս և ներկայումս հրատարակւողները, ըստ լոյս տեսած վայրերի:

Թիւ	Քաղաքներ	1 8 9 4 — 1 9 9 4		Գումար
		Տպագիր	Խմբարտիպ, ձեռագիր և այլն	
1	Թաւրիզ	16	24	40
2	Թեհրան	56	32	88
3	Նոր Զուղա	3	10	13
4	Աբադան	—	3	3
5	Այլ վայրեր	—	9	9
Գումար		75	78	153

Իրանում լոյս տեսնող մամուլի ամենատարէցը « Ալիփ » օրաթերթն է, որ սկսել է հրատարակել 1931 թւից, այսինքն աւելի քան վաթսուներեք տարի առաջ: Թեհրանում եղած ներկայի հայ մամուլն ունի հետևեալ պատկերը, որ բերում ենք այբբենական կարգով:

1. « Ալիփ » օրաթերթ:

2. « Արաֆա » (Արագ) ամսաթերթ:

3. « Սուրհանդակ » »

Վերի երեք մամուլից, առաջին երկուսը տպագիր են, իսկ վերջինը մեքենագիր - բազմացւած:

Սկսեալ համաշխարհային երկրորդ պատերազմից, հայ մամուլն Իրանում նոր թափ ստացաւ, բայց յետոյ ոմանք դադարեցին: Այդ թափը նորից վերսկսեց և մամուլն աճեց ու բազմացաւ, յատկապէս յեղափոխութիւնից յետոյ, սկսեալ 1980 - ական թւականներից, բայց դա ևս միայն մի քանի տարի տևեց և կրկին արգելքների ու դժարութիւնների պատճառով, դրանց թիւը աւելի նւազեց ու սահմանափակեց:

Նոր Զուղայում ևս, սկսեալ 1977 թւից, մեքենագիր - բազմացւած ձևով, լոյս էր տեսնում « Նոր Զուղայի տնկաւոր » - ն, որն ևս դադարեց 1980 թւին, թղթի սղութեան և նոր արտօնութեան

խնդրի բերումով և յետոյ շարունակեց ամսական եկեղեցական արարողութեանց ժամանակացոյցի և նւիրատուների ցանկերով:

Անցեալում ժողովրդական մամուլից բացի, իրանահայ դպրոցներէից ոմանք ևս հրատարակում էին մեքենագիր ~ բազմադաս իմացած կամ ձեռագիր ամսագրեր ու ամսաթերթեր, որոնք ևս նոր պայմանների բերումով դադարեցին բոլորովին:

Ներկայիս որպէս ժողովրդական լայն սպառում ունեցող օրաթերթ, միայն «Ալիք» ~ ն է, որ տպագրւում է Թեհրանում, իր սեփական տպարանում:

*

* *

Իրանում մամուլից բացի, ամէն տարի լոյս են տեսնում նաև մի քանի պատի և գրպանի օրացոյցներ: Սրանց թիւը մի քանի տարի առաջ բազմաճառով հասաւ մինչև մէկ տասնեակի, բայց յետոյ սկսեց պակսել, դառնալով 5 ~ 6 հատ, որոնցից միայն մէկն է տպագրւում Նոր Զողալում, իսկ միւս 5 ~ 6 Թեհրանում: *)

Ներկայիս եղած օրացոյցները հետևեալներն են:

1. «ԲաՖՖի», տպագրւում է 1942 թւից:

2. «Նալիրի» » » 1954 թւից:

3. «Կանքեղ» » » 1960 թւից:

4. «Սբ. Ամենափրկիչ Վանքի եկեղեցական օրացոյց» տպագրւում է սկսեալ 1878 թւից և ունեցել է մի երկու անգամաւ ընդհատում:

Բացի վերի երեք պատի օրացոյցներից անցեալում, տպագրւել են նաև այլ օրացոյցներ, ինչպէս և գրպանի օրացոյցներ: Այժմ

*) Իրանահայ 1965 եւ 1982 թւերի օրացոյցների մասին տեսնել «Ալիք» օրաթերթ 1965 թ. 25 Մայիս եւ Ն. Զ. Վանքի օրացոյց 1983 թ. էջ՝ 153 - 156:

գրպանի օրացոյց են տպագրուած նաեւ « Բաֆֆի » և « Նայիրի » օրացոյցները: *)

Բացի պատի և գրպանի օրացոյցներէից, հրատարակել են նաեւ մեծ կամ պոստկարտի շափերի, մէկէջեան օրացոյցներ, թղթի և անգամ կտորի վրայ տպագրւած:

ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱԿՆԵՐՈՒՄ

ՏԵՂ ԳՏԱԾ, ԲԱՅՑ ԶԵՂԱԾ ՄԱՄՈՒԼՆԵՐ

Հայ մամուլի մատենագիտական ցուցակներում, երբեմն տեղ են դրել աշնայիսի անուններ, որ բնաւ դոյութիւն չեն ունեցել: Այդ ցուցակներէից յիշենք միայն երկուսը « Հայ մամուլի ցուցահանդէս » Ա. Տ. Խաչատրեան, Բէյրութ 1963 թ. և « Հայ պարբերական մամուլի մատենագիտութիւն » Ա. Կիրակոսեան, Երևան, 1970 թ., որոնց հետեւելով ուրիշներն ևս գրել և արդէն վաւերական են դարձրել:

Ստորեւ տալիս ենք դրանց ցանկը, անհրաժեշտ լուսաբանութիւններով:

1. Զանգակ.
2. Իրանի առաւօտ.
3. Խաչ բառ.
4. Նոր Զուլայի Աւեսաբեր.
5. Շարժում.
6. Պնկնիֆա.

1. Զանգակ. Առաջին անգամ անունը յիշել է Ա. Տ. Խաչատրեանի « Հայ մամուլի ցուցահանդէս » - ի ցանկում (էջ 19), որից և օգտւել է Ա. Կիրակոսեանը (էջ 274, համար 1779): Իրանում « Զանգակ » անունով մամուլ ծանօթ չէ մեզ, այլ « Զանգ »:

*) Իրանահայ օրացոյցների մասին տեսնել « Ալիֆ » 1965 թ. 25 Մայիսի եւ Վանքի 1983 թի օրացոյցի մէջ (էջ 153 - 156) մեր յօդածները:

որ տպագրւել է Թաւրիզում 1910 - 1922 թւերին: Կարծում ենք որ « Զանգ » - ը թիւրիմացաբար գրւել է « Զանգակ »:

2. Իրանի Առաւօտ. Անուներ առաջին անգամ բերել է Գ. Լևոն-եանը, իր գրքում (համար 925), մեզ յիշում է, որ դա պէտք է Թաւրիզի « Առաւօտ » - ը լինի, որ միւս նման մամուլներից դա-նադանելու համար գրւել է « Իրանի Առաւօտ »: Ա. Կիրակոսեանն ևս վերցրել է նրանից, առանց ստուգման ենթադրելու (էջ 288, հա-մար 1895): Թեհրանում ևս « Առաւօտ » անունով մամուլ կայ տը-պագրւած:

3. Խաչբաւ. Յիշած է էսմայիլ Ռայինի « Իրանիսնէ աւմա-նի » գրքում, (էջ 176), որը վերցրել է « Թարիխը մաթբուաթ վէ շէրքէ ֆարսի » գրքից (էջ 72), իսկ նա էլ էյվաւդ Բրաունից, Այդ գրքերում Բազրատ վարդապետը, որ դրա հրատարակիչն են համա-րում, վարձել է « Բազրադվար »: Այս առթիւ անհրաժեշտ լուսաբա-նութիւնը տւել ենք, « Նոր Զուղայի տեղեկատու » - ի մէջ գրած յօդւածում, (1979 թ. Նոյ. Դեկտ. էջ 33 - 34), 1909 թին վանքի տպարանում տպագրւել է մի փոքրիկ գրքոյկ « Խաչի ճառ » անու-նով, որ թարգմանւել է անգլերէնից, սա է, ենթադրում ենք, որ վարձել է « Խաչբաւ »:

4. Նոր Զուղայի Աւետարեւ. Առաջին անգամ յիշել է Ա. Տէր Խաչատրեանը, որին հետևելով, բերել է նաև Ա. Կիրակոսեանը իր գրքում (էջ 407, համար 274): Մեր կարծիքով սա էլ կամ « Նոր Զուղայի Լուսեւ. » - ը պէտք է լինի, որ թիւրիմացաբար « Աւե-տարեւ » է վարձել, կամ էլ Բրիտանական և արտաքին Աստւածա-շունչի ընկերութեան շաբաթաթերթը, որ գրեցինք մենք ևս:

5. Շարժում. Այս լրագրի անունը մի թիւրիմացութեան բե-րումով է, որ առաջ է եկել Ռաֆայէլ Կարապետեանի (Քոսեան) գրքում, դա էլ տպագրութեան հետևանքով, որի մասին խօսել ենք արդէն: Ուրիշներն ևս օգտւել են այդ գրքից:

6. Պնլճիֆա. Շատ հետաքրքիր է այս անունով « մամուլ » - ի

երևան գալու: Ա. Տէր Խաչատրեանը իր «Յուզահանդէս» - ի մէջ (էջ 19), Իրանահայ մամուլը վերջացնելուց յետոյ, տւել է Պելճիքայի հայ մամուլի ցանկը: Իրանահայ մամուլի վերջին անունը «Պարսկահայ» (տարեգիրք) - ն է, որից յետոյ եկել է Պելճիքեան, որ երկրի անուն է և գրած գլխադրերով: Ա. Կիրակոսեանը ճիշտ չանդրադառնալով, այն դարձրել է մամուլի անուն և բերել է իր «Բիբլիոգրաֆիա» - ի մէջ (էջ 425, համար 2872):

✱

✱ ✱

Իրանում հայերի հրատարակութեամբ կամ խմբագրութեամբ ևս տպագրւել է մամուլ, որոնցից ոմանց խորագիրը կամ մէկ էջը եղել է պարսկերէն, ինչպէս «Մասիս» - ը և այլն:

Ստորև բերում ենք նաև դրանց ցանկը:

1. Անդիտէ վէ հօնաւ (Միտք և արւեստ), ամսագիր 1958 թ. Թեհրան, 1960 թ.ին երեք համար տպագրւել է նաև հայերէն, խմբագրութեամբ Նասէր Վոսուդի և Հրայր Խալաթեանի:

2. Անուշիւրան. պարսկերէն և ֆրանսերէն լեզուներով, ամսագիր, Թեհրան 1930 թ. խմբագիր՝ իրաւաբան ղոքտ. Գոսպար Մաշուրեան:

3. Ասիայէ վասաքի. (Միջին Ասիա), Թեհրան, 1933 թ. խմբագիր Գրիգոր Նզիկեան:

4. Իրանէ Նօ. (Նոր Իրան), Օրաթերթ, Թեհրան, 1909 թ. Տէր և տնօրէն Սէյդ Մահամադ Շաքսթարի, օժանդակող՝ Համբարձում Բազիլ:

5. Իրանէ ֆնաքի (Մեծ Իրան), Ռաշտ 1928, շաբաթաթերթ, յետոյ երկօրեայ, խմբագիր՝ Գրիգոր Նզիկեան:

6. Իրանէ ֆօնունի (Արդի Իրան), Թեհրան, 1933 թ. արտօնատէր խմբագիր՝ Գրիգոր Նզիկեան: Ռուսերէն և պարսկերէն:

7. Անուն (Կանոն - օրէնք), Լոնդոն, 1889 թ. հրատարա-

կիչ - խմբագիր՝ Միրզա Մելքոն խան (Նէզամ օլ դովլէ):

8. Մադանխար. (Քաղաքակրթութիւն), կիսամսեայ, Թաւ-
րիզ 1883 - 84, ըստ էղւարդ Բրաունի, խմբագրւել է « Սադրա »
(Sadra) հայկական ներկայացուցչութեան կողմից:

9. Մաջալլէ մուսիղի. (Երաժշտական հանդէս), Թեհրան,
հրատ. Իրանի գեղարւեստից նախարարութեան, խմբագիր՝ դոքտ.
Զաւէն Յակոբեան:

10. Մեմարի ցովին. (Արդի Ճարտարապետութիւն), Թեհրան
արտոնատէր՝ Ճարտարապետ Վարդան Յովհաննիսեան:

11. Սեթարէ սինեմա. (Շարժանկարի աստղ), շաբաթաթերթ,
Թեհրան, Արտոնատէր՝ Պարոյր Գալստեան, խմբագիր՝ Ռոբերտ Էջ-
հարտ:

12. Ֆէր. (Միտք), Թաւրիզ, շաբաթաթերթ, 1912 թ. ար-
տոնատէր Ալէքսանդր Տէր Վարդանեան: *)

ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ԻՐ ՀԱԿԱԴԻՐ ԿՈՂՄԵՐԸ

Մամուլի մատենադիտական ցանկերից թերեւս աւելի հետաքրա-
կան մի նիւթ է մամուլին անդրադառնալը, իր ունեցած դադափա-
րական ուղղութեան, հետեւած քաղաքականութեան, ունեցած վարկա-
յծին ու մտածելակերպին և այլն, որոնք կազմում են տւեալ մա-
մուլի համն ու հոտը, ազն ու սղպեղը և լաւ ու վատ կողմերը:

Վստահաբար, մի օր էլ կ' դրւի Իրանահայ մամուլի պատմու-

*) Աղբիւրներ՝

1. « Ալիֆ » 1979 թ. Սեպտ. 18 և 19, « Իրանահայ մամուլը »
Շաւաթ.

2. Իրաննանէ արմանի. էսմայիլ Ռային, Թեհրան, 1960 (1349) թ.

3. Թարիխէ քահիլի մաթբուաթ Իրան, Մոհիթ Թաբաթաբայի, Թեհրան,
1366 թ.

4. Թարիխէ Մաթբուաթէ Իրան վէ ջահան. Թեհրան, Զահանգիր Սալի-
ջու, 1348 թ.:

թիւնը և դրա հետ նաև հանդամանօրէն անդրադարձ կ' լինի դրանց ունեցած դերին, թափած ճիգերին ու արձանագրած յաջողութեան, վայելած ժողովրդականութեան և այլն, որոնք խիստ հետաքրքիր ու ուսանելի են՝ իրենց արծարծած խնդիրներով, դրած խմբադրականներով, օգտակար ու շինիչ առաջարկներով և մեր մշակոյթին ու ժողովրդին մատուցած ծառայութիւններով:

Վերոյիշեալ նիւթին անդրադառնալը զուրո՞ւ լինելով մեր նպատակից, միայն մի քանի խօսք ենք ուղղւած ասել իրանահայ մամուլի ներքին պայքարի և հակադիր կողմերի մասին, որ վստահաբար դրանից ոչ մի կողմն ևս չան չի ունեցել, բացի զուր ու անմիտ վէճերից, երկպառակութիւնից, քէն ու ոխ ստեղծելուց և անտեղի ուժերի ջլատումից:

Ինչպէս մամուլը բովանդակ աշխարհում, ընդհանրապէս, և հայկական մամուլը, յատկապէս Սփիւռքում, միշտ եղել է պայքարի մէջ, օտարի դէմ լինելուց բացի նաև իր եղբօր դէմ, ուստի իրանահայ մամուլն ևս չէր կարող բացառութիւն կազմել և դերձ մրնալ խիստ ու անհաշտ պայքարից:

Իրանահայ մամուլի միմեանց հակադրւելն ու պայքարը սկսւել է դրանց հրատարակութեան պեռևս առաջին օրերից՝ 1896 - 97 թւականներից, մէկ կողմից «Շաւիղ» - ի, իսկ միւս կողմից «Ասդարեւնեւան» - ի միջև:

Այս առթիւ առաջ ենք բերում Յ. Էլմարի «Բաճճի» տարեգրքում «Պարբերական մամուլը» խորագրով դրած յօդածից մի երկու պարբերութիւն: *)

«Այն իրողութիւնը, որ «Շաւիղ» - ի հրատարակութիւնից հազիւ երկու տարի յետոյ Թեհրանում լոյս է տեսնում նաեւ մի նոր տաբարբերք «Ասդարեւնեւան» անունով, Ս. Մակարեանի խմբագրութեամբ, 1896 - ին, իբր մրցակից

*) «Բաճճի» տարեգրք, Տ. Պողոսեան, Թեհրան, 1971 թ. Գ. տարի, էջ՝ 230 - 231:

(ընդգծումը մեր կողմից Լ. Մ.) «Շաւիղ» - ին ... «Շաւիղ» - ը իր յառաջադիմական, ազասախոհ մտքերով, հանդիսանում էր պարսկահայութեան «Մշակ» - ը (Գ. Արծրունու ժամանակի), իսկ «Աստղ Արեւելեան» - ն իր պահպանողական ուղղութեամբ, ներկայացնում էր պարսկահայութեան «Նոր - դար» - ը (Ս. Սպանդարեանի) կամ աւելի շուտ «Արձագանգ» - ը (Ա. Յովհաննիսեանի),

Յար եւ նման հայկական այլ հաստատմանում գոյութիւն ունեցող դրոյթին, Թեհրանի հայ մշտնորականութիւնն եւս բաժանւած էր երկու խմբակցութեան, որոնք երեւան են գալիս իրար դէմ վարած մրցակցութեամբ,

Օրէցօր խորանում են մամուլի մէջ տարւած վիճաբանութիւններն եւ աւելի քափ ստանում պայքարը,

Պայքարի մէջ է մտնում նաեւ գրականագէտ Վրթանէս Փափազեանը, որ այդ օրերին (1894 - 1896) իբր ուսուցիչ պաշտօնավարում էր Թեհրանի «Հայկազեան» դպրոցում...

Ներքին այս հակամարտութիւնները մի կողմից («Շաւիղ» - ի հրատարակչի եւ խմբագրի, Լ. Մ.), երկու թերթերի բանակոծիւր միւս կողմից եւ ճնշեսական եւ այլ դժուարութիւնները ներքոյ կողմից, պատճառ են դառնում, որ երկու թերթերն էլ դադարեն եւ պարսկահայութեան թողնեն առանց սեփական լրագրի»,

Մամուլի այս պայքարը, առաւել կամ նւազ սաստկութեամբ, շարունակւում է մինչև այսօր, բայց աւելի ուժեղ թափ է ստացել յատկապէս առաջին պատերազմից յետոյ, պարլամենտական ընտրութեան օրերին, ինչպէս և երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ, յատկապէս «Ա. լիք» և «Վերածնունդ» օրաթերթերի և միւս՝ նոր հրատարակւած համայնավարական գաղափարներ ունեցող մամուլի միջև: Նման մի պայքար սկսել է նաև Իրանի յեղափոխութեան սկզբնական օրերին, 1980 - ական թւականներին, բայց

այս վերջինը մի առաւելութիւն է ունեցել, որ փողաց չի իջել ու լուտանք տեղացել մէկը միւսի հասցէին, և դա էլ շնորհիւ այն հեռատեսութեան, որ ունեցել է ազգայնական (իմա « Ալիք » - ի), կողմը և լուռ է մնացել հակառակորդ կողմի քննադատութեանց և կամ տեղի ու անտեղի մեղադրանքների հանդէպ:

Պայքարը կարևոր է և անխուսափելի, բայց պէտք է լինի տեղին ու շինիչ և ոչ թէ անտեղի ու ավերիչ, կամ իգուր ու չգոյէ մեղադրանքներ ու անպատշաճ լուտանքներ թափել մէկը միւսի հասցէին, որոնք բացի վէրքն ավելի խորացնելուց, մթնոլորտը թունաւորելուց և ընդհանրական շահերին վնաս պատճառելուց, ուրիշ ոչ մի օգուտ չեն կարող ունենալ:

Այժմ, որ Հայաստանը վերագտել է իր ազատութիւնն ու անկախութիւնը, յուսալի է, որ մեր քաղաքական հոսանքներն ու տարբեր դադափար ու մտայնութեան տէր անհատներն ու կազմակերպութիւնները, փոխարէն միմեանց դէմ անհաշտ պայքար մղելու, կաշխատեն ավելի հեռատես ու լաւատես լինել և իրար կմօտենան ու համագործակցութեան և միասնակամութեան ոգով սատար կհանդիսանան մեր ժողովրդին ու կառավարութեան և իրենց շինիչ ու առողջ քննադատութիւններով ու առաջարկներով, ավելի կգօրացնեն նրան, ի շահ հայ ժողովրդի և նրա արդար դատի ու յաւերժութեան:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

Ա.

ՏՊԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼ

1. ԱԶԴԱՐԱՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

1905

Թի. 12. Հարցի.

Թարգ. Յանգոյ 22

Շաբաթաթերթ, Թաւրից 1904 ~ 1905 թ. թիւ 1 ~ 34,
Հրատարակութիւն Ատրպատականի Հայոց Թեմի Առաջնորդա-
րանի:

Խմբագիր՝ Մաշտոց վրդ. Փափագեան: (Առաջնորդական փո-
խանորդ):

Ատրպատականի Հայոց Թեմական արագատիպ (տպարան),
Վաղամետիկ Եղիսաբէթ Միւրգաբէղեանի յիշատակին. էջ՝ 4,
մեծութիւն՝ թղթի 26 × 36 սմ:

Ծանօթ. Վանքի գրադարանում կայ թիւ 11 ~ 34 ~ ր, որից
պակասում են 16, 22 և 30 ~ ր:

2. ԱԶԴԱՐԱՐ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

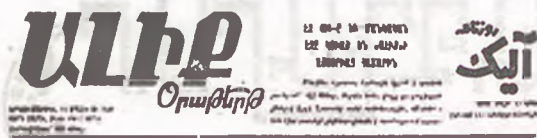
Սբ. զրային ճշմարտութիւններ բացայայտող Պարբերաթերթ, Հրատարակութիւն Ազգէնտիստ կամ Գալստական եկեղեցւոյ - Շաբաթապահ Գալստական, Թեհրան, 1947 թ.

Խմբագիր՝ Յովհաննէս Տէր Գրիգորեան:

Տպարան « Մոդերն » էջ՝ 12 - 16 Մեծութիւնը՝ 22 X 32 սմ:

Ծանօթ. Ձեռքի տակ ունեցել ենք երեք թիւ Մարտ, Յունիս և Սեպտեմբեր:

3. « ԱԼԻՔ »

Ազգային, քաղաքական և զրական օրաթերթ: Թեհրան 1931 - 1994 (շարունակուում է) Առաջին թիւը 22 Մարտ 1931 թւից, նախ շաբաթաթերթ (1931 ~ 1934) յետոյ երկօրեայ (1935 - 1940) ապա օրաթերթ (1941 ~ 1988): Թերթի հիմնադիրներն են եղել Ղոքտ. Յարութիւն Ստեփանեան, Ղոքտ. Վարդան Յովհաննիսեան, Ստեփան Խանբաբեան, Յովսէփ Թադէոսեան, Համբարձում Գրիգորեան և Եղիշէ Իշխանեան, Խմբագիրներն և օգնական խմբագիրներն են եղել մէկ կամ աւելի անգամներ՝

Յովսէփ Թադէոսեան,

Երւանդ Հայրապետեան,

Անդրէ Տէր Օհանեան,

Մանւէլ Մարութեան

Յովսէփ Յովհաննիսեան,

Տահատ Պօղոսեան,

Դոքտ. Բաղդիկ Մինասեան

Նորայր Պահլաւունի,

Անուշաւան Գրիգորեան

Արսէն Մամեան

Օշին Սուրէնեան

Հրայր Խալաթեան

Էդւարդ Երիցեան,

Նորայր Էլսայեան

Արտօնատէրեր՝

Դոկտ. Վարդան Յովհաննիսեան

» Արտաշէս Բաբալեան

» Խոստոմ Ստեփանեան

Ճարտ. Ալբերտ Աճէմեան

«Ալիք»-ն ունեցել է նաև մեծ թւով հրատարակչական բաժնի վարիչներ, ինչպէս Ֆերդինանդ Սիմոնեան, Մկրտում Մկրտչեան, Լևոն Քեալանթարեան, Համբարձում Տէրտէրեան, Սիսակ Առաքելեան և այլն:

Էջ՝ 4 ~ 8, մեծութ. 42 × 61 և 35 × 50 սմ: Տպարաններ՝ «Մոդերն», «Գարուն», «Ֆրանսուա Մալէք Քեարամ» և «Ալիք»:

Հրատարակած ժողովածուներ եւ բացառիկներ

ա. «Ալիք» - Ի ԺՈՂՈՎԱԾՈՒԻ 1931 ~ 1936 թ.

Տպարան «Մոդերն» 1937 թ. էջ՝ 286, մեծութ. 17 × 24 սմ.

բ. «Ալիք» ԲԱՅԱՌԻԿ ԹԻԻ

Նւիրւած Հայաստանի Հանրապետութեան երեսնամեակին 1918 ~ 28, Մայիս 1948 թ.:

Պատասխանատու խմբագիր՝ Վարդան Յովհաննիսեան,

էջ՝ 36, մեծ. 24. 5 × 34. 5 սմ:

Տպարան < Ֆրանսուա Մալէք Քարամ > :

գ. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ի ԲԱՑԱՌԱԿ

Նւիրւած Ն. Յ. Դաշնակցութեան 60 - ամեակին 1890-1950, էջ՝ 54, մեծ. 24. 5 × 34 սմ. : Տպարան < Ա.Ի.Ք > 1950 թ.

դ. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ի ԲԱՑԱՌԱԿ

Նւիրւած < Անմահ Դրոյի պայծառ յիշատակին > : 4, Մայիս 1956 թ. էջ՝ 96, մեծ. 22 × 29 սմ. : Տպարան < Ա.Ի.Ք >

ե. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ի 30 - ԱՄԵԱԿԸ

1931 - 1961 էջ՝ 254, մեծ. 17 × 24 սմ. : Տպարան < Ա.Ի.Ք >

զ. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ի ԲԱՑԱՌԱԿ

Նւիրւած < Ա.Ի.Ք > - Ի 40 ամեակին, 1931 - 1971, էջ՝ 60, մեծութ. 24, 5 × 34 սմ. : Տպարան < Ա.Ի.Ք > - 1971 թ.

է. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ի ԲԱՑԱՌԱԿ

50 - ամեակի առթիւ 1931 - 1981 էջ՝ 238, մեծութ. 16.5 × 23. 5 սմ. : Տպարան < Ա.Ի.Ք > 1981 թ.

ը. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ն ՈՒ ԻՐ ՏՊԱԳՐԱԾ ԳՐՔԵՐԸ

(Հիմնման 50 - ամեակի առթիւ) 1931 - 1981 Աշխատասիրեց՝ Լ. Գ. Մինասեան, էջ՝ 90, մեծութ. 16 × 23 սմ. : Տպարան < Ա.Ի.Ք > 1981 թ. Մեկնաո՝ էդւարդ Ասուածատրեան, Ի յիշատակ իւր մօր՝ Մարիամ Ասուածատրեանի,

թ. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ի ԲԱՑԱՌԱԿ

Նւիրւած Ապրիլ 24 - ին, պարսկերէն լեզուով, 1983 թ. 3 Օրդիբէհէշտ 1362 թ. էջ՝ 16, մեծութ. 25 × 35 սմ.

ժ. < Ա.Լ.Ի.Ք > - Ի ԲԱՑԱՌԱԿ

Նւիրւած Ապրիլ 24 - ին, 1985 թ. 23 Ապրիլ, էջ՝ 40 մեծութ. 25 × 35 սմ.

ժառ. « Ա.Լ.Ի.Ք. » ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԲԱՑԱՌԻԿ « Հ. Յ. Դ. 100 - ԱՄԵԱԿԻ »

1990 թ. 20 Դեկ. էջ՝ 68, մեծ. 22 X 34 ս.մ.:

« Ա.Լ.Ի.Ք. » ~ ը Ապրիլ 24 ~ ի, Մայիս 28 ~ ի, Մշակոյթի օրւայ, Սեբրի դաշնագրի, Հ. Յ. Դ. օրւայ և այլ առիթներով հրատարակել է 12 ~ 16 էջանոց մեծ թւով բացառիկներ, ինչպէս և փոքրիկ դրճոյկաձև հրատարակութիւններ « Ա.Լ.Ի.Ք. գրական », « Ա.Լ.Ի.Ք. մանկական », « Ա.Լ.Ի.Ք. բժեկա - առողջապահական » « Ա.Լ.Ի.Ք. գիտական », « Ա.Լ.Ի.Ք. մարզական » « Ա.Լ.Ի.Ք. արւեստի » և այլն, որոնք չեն մտել սոյն ցանկի մէջ:

4. « Ա.Լ.Ի.Ք. » ԱՄՍԱԳԻՐ

1961 ~ 1963, արտօն, Ռոստոմ Ստեփանեան, Խմբագրական կազմ՝ Նորայր Պահլաւունի, Սամուէլ Սարուխանեան, Հրայր Խալաթեան, Հարպիկ Թամրազեան, էջ՝ 80 ~ 96, մեծ. 17 X 23 ս.մ.: Տպարան « Ա.Լ.Ի.Ք. »:

5. « Ա.Լ.Ի.Ք. » ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ

Երկշաբաթաթերթ, 1969 ~ 1978, Արտօնատէր՝ զոքտ. Ռոստոմ Ստեփանեան, խմբագրական կազմ, ղակավարութեամբ Ժիւրայր Ղարիբեանի, էջ՝ 12 ~ 16 մեծութ. 24 X 34 ս.մ.:

6. ԱՂԱՂԱՆ

Երկամսեայ հանգէս, օրգան « Ղարադաղի Աղաղան գիւղի հայրենակցական Միութեան », Թաւրիզ, 1912 ~ 1913: Անունը 1913 թւից (թիւ 5 - ից) կոչւել է « Ղարադաղ »: Թէև վրան նշած չէ, բայց հանդէսը խմբագրւել է Վաղինակ Սարգսեանի (Իրանեանի) կողմից: էջ՝ 40, մեծ. 17 X 25, 5 ս.մ.: Տպարան « Փարոս »: Ա. թիւը 1912 թ. Յունւարին:

7. ԱՅԳ

Հանրամատչելի, ժողովրդական շաբաթաթերթ, 1912 ~ 1922,

8. ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԼՇԽՆԱԿԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ Զ 45 Համար 7302 ԽՍՀՄԿԱԿԱՆ ԿԱԼԻԴՅԱՆ

9. ԱՌԱՅՈՏ

မိုးမိုး

ငါတို့အားလုံးက အတူတူပဲ ဖြစ်နေကြတာကို တွေ့ရတာက အံ့ဩစရာပဲ။

Հասարակական, քաղաքական, պրական և տնտեսական շարա-

Թաթերթ, յետոյ եռօրեայ: Թաւրիդ, 1909 ~ 1911: Ա. Թիւր լոյս է տեսել 1909 թւի Օգոստոս 16 - ին (Կիրակի օր).*)

Արտօնատէր - խմբագիր՝ Հայրապետ Պանիրեան, խմբագրական կազմի միւս անդամներն են եղել՝ Զօրա Սազինեան, Բաղդասար Մելիք Բաղդասարեան, Աւագ Մելիք Վարդանեան, Սիմոն Բաղէն և Յովսէփ Յովհաննիսեան (Յ. Էլմար): Էջ՝ 4, մեծութ. 36×52 (երբեմն փոխւած): Տպարան «Բանուոր», Ատրպետականի Հայոց Թեմական Տպարան և 1911 թւին «Ուսմիկ» տպարան:

10. ԱՌԱՒՈՏ

Շաբաթաթերթ. Թեհրան, 1919 ~ 1920: Արտօնատէր և պատասխանատու խմբագիր ու հրատարակիչ՝ Համբարձում Բաղիլ, Տպարան է իրեն պատկանող «Թեհրան» տպարանում: Թերթը խմբագրել են փոխնիփոխ՝ Զօրա Սազինեան և Յովսէփ Յովհաննիսեան: Էջ՝ 2 և 4, մեծ. 45×60 ս.մ:

11. ԱՍՏՂ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

Ազգային, զրական և քաղաքական շաբաթաթերթ, Թեհրան

*) Սրբ որոշ տպարանում գրւած է Սգ. 15, որ նիւթ չէ:

1896 թ.: Հրատարակութիւն «Աստղ Արեւելեան» ընկերութեան: Խմբագիր՝ Մակար Մակարեան: «Ջաւահայ» տպարան: էջ՝ 4, մեծթ. 34 × 50 ս.մ.:*)

12. ԱՐԱՐԱՏ

Ամսագիր, Հրատարակութիւն Հայ Մշակութային «Արարատ» Միութեան (Կազմակերպութեան), Թեհրան 1959-1960, պատասխանատու խմբագիր՝ Սեակ Սադիկեան: Տպարան «Ալիք» էջ՝ 32, մեծթ. 17 × 24. ս.մ.:

ՄԱԿԱՐ ՄԱԿԱՐԵԱՆ

13. ԱՐԱՔՍ

Գրական, մշակութային, հասարակական ամսագիր, Թեհրան 1987 թ. Մարտ ամսից 1994: Առաջին երկու համարը կրել է «Արաք» անունը: Իսկ յետոյ, փոխել է «Արաք» - ի: Ունի պարսկերէնի բաժին: Գլխավոր խմբագիր՝ Յակոբ Գրիգորեան: Ղրւում է նոր ուղղադրութեամբ: Տպարան «Նախու» թիւ էջ՝ 8-12, մեծթ. 30 × 43 ս.մ.: յետոյ 1989 Յունւարից՝ էջ՝ 30 × 6 մեծ՝ 21 × 29 սմ.

14. ԱՐԵՎԵԼԲ

ՀԱՅԿԱ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐԻ ՕՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԻ ԴԻՐ

ԱՐԵՎԵԼԲ

ԳԵՂԱՐՅԱՆ, ԼԵՍԵՐՅԱՆԻՆ, ԿՐԱՎԵՆ ԹԵՐԻ

Քաղաքական, հասարակական, զրական թերթ, Եօրեայ:

•) Այս մամուլից չկայ Վանքի մամուլի հաւաքածուի մէջ, սրա համարների լուսապատկերներ հնոհակալութեամբ ստացւեց «Աստղ Արեւելեան» - ի խմբագրի հարս՝ Տկն. Արաք Մակարեանից Բոստոն: (ստացած վ.ինննալից)

Թաւրիզ 1944 - 1946, խմբագիր՝ Դաւիթ Գէորգեան: Գրւած է նոր ուղղադրութեամբ: Տպարանը յիշւած չէ: Բայց վստահաբար տպւել է Ատրպատականի Հայոց Թեմական տպարանում: Էջ՝ 24, մեծ թ. 32×44 ս.մ.:

15. ԱՐՄԷՆ

Ամսագիր, Թեհրան, 1963 թ. Հրատարակութիւն «Արարատ» Միութեան թատերական բաժնի: Խմբագրական մարմին: Գեղարեստական ձևաւորումը Արքի Յովհաննիսեանի: Տպարան «Մոդերն» էջ՝ 52, 22×27 ս.մ.: Լոյս է տեսել միայն երկու թիւ:

16. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ

Գրական, պատմագիտական և արւեստի ամսօրեայ հանդէս, 1949 - 1955, Թեհրան, Ա. Թիւր 1949 - ի Օղոստոսին: Արտօնատէր խմբագիր՝ Անդրէ Տէր Օհանեան: Խմբագրական կազմին մասնակցել են նաև Արամ Անտոնեան (Արմանտ), Սամուէլ Խաչիկեան և Նորայր Մամեան: Տպարան՝ «Մոդերն» էջ՝ 16, մեծ թ. 22×29 և 20×28 ս.մ.:

17. ԱՐՇԱԼՈՅՍ

ԱՐՇԱԼՈՅՍ

ԵՐԿՅԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Երկաթաթաթերթ, Թեհրան, 1912 թ. Ապրիլից: Արտօնա-

տէր ~ հրատարակիչ՝ Արսէն Միքայէլեան, ունեցել է խմբագրական կազմ, որին մասնակցել են Միքայէլ Ստեփանեան, Տիգրան Մնացականեան, Արշալոյս Սեիկեան, Աւագ Վարդանեան, Սիմոն Միրզայեան և Յովսէփ Յովհաննիսեան: Տպարան՝ « Փարոս » էջ՝ 16, մեծթ. 21 × 29 ս.մ.:

Ծանօթ. Ա. Ամուրեանը (Ա. Տէր Օհանեան), իր « Հ. Յ. Դ. Պարսկաստանում (Թեհ. 1950 թ էջ՝ 169) յիշել է նաև Զօրա Սալինեանի և Նիկոլ Աղբալեանի անունները, չյիշելով Ս. Միրզայեանի և Յ. Յովհաննիսեանի անունները:

18. ԱՐՇԱԼՈՅՍ

Պատանեկան շաբաթաթերթ, Հ. Յ. Դ. Պատանեկան Օրդան, Թաւրիզ 1918 - 1919, Սկզբում եղել է ձեռագիր, (1916 - 18) ապա դարձել է տպագիր, խմբագրողական մարմին: Հրատարակւել է Թաւրիզի պատանեկան (ապա ուսանողական) միութեան կողմից, գլխավորութեամբ Հայկ Իսախանեանի: Հետագայում խմբագրական կազմին մասնակցել է նաև Անդրէ Տէր Օհանեանը: Տպարան՝ Ատրպատականի Հայոց Թեմական տպարան, էջ՝ 2, մեծ, 30 × 44 ս.մ.:

19. ԱՐՈՒՍԵԱԿ

Քաղաքական, հասարակական, գրական, տնտեսական և իրանադիտական անկախ թերթ, Թեհրան, 1935 - 1936 թ. երկօրեայ: Արտօնատէր՝ խմբագիր՝ Արտաշէս Նաղարեան, Տպարան՝ « Էթէ-լաթ » էջ՝ 2 - 4 (նաև 2 թիւ 8 - ական էջ), Մեծ 27 × 35, 36. 5 × 51 և 38 × 56 ս.մ.:

20. ԱՐՈՒՍԵԱԿ

Քաղաքական, հասարակական, դիտական ու գրական անկախ օրաթերթ, Թեհրան, 1942 թ. Արտօնատէր ~ խմբագիր՝ Արտաշէս Նաղարեան (նախորդ « Արուսեակի » հրատարակիչը): Տր-

պարան « Մոդերն »: էջ՝ 2-4, մեծաւ. 36 x 50 ս.մ.:

21. ԱՐՓԻ

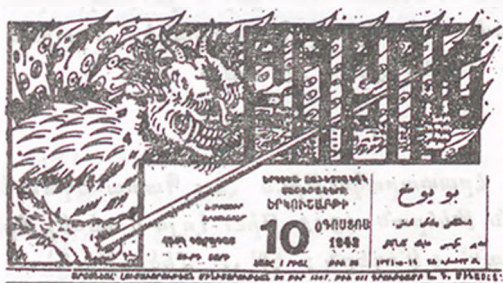
Գրական, գիտական, հասարակական Ամսագիր, Թեհրան 1949-1955 խմբագիր - հրատարակիչ՝ Յովսեփ Թադեոսեան, Տպարան «Մոլեբեր» : էջ՝ 64 ~ 72, մեծույթ. 17 x 24 ս.մ.:

22. ԱՐՓԻ

Մանկական բաժին (Յաւելած « Արփի » ամսագրի): Թե-
րաւն 1950 - 1953 խմբադիր Յովսէփ Թաղէստեան: Տպարան « Ի-
րանյակ »: Էջ՝ 16 - 24 մեծ թ. 17 × 24 ս.մ.:

23. ԲԱՆԻՈՐ

Քաղաքական և դրական շաբաթաթերթի, Թեհրան 1923-1925: Արտատպեր՝ Շեքուհ Գիլեզուսեան, Ունեցել է խմբագրական կոլլեգիա, գլխավորութեամբ Ղազար Սիմոնեանի: Տպարան «Բոսֆոր» և «Ընկ. Մոլերն»: Էջ՝ 2 և 4, մեծ թ. 42 x 58 ս.մ.:

24. *CONFIDENTIAL*

Շրջիծա - գաւեշտական երկշաբաթական, ապա շաբաթա-
թերթ, Թեհրան 1920 թ. Յունւարիից 1942 թ., սկզբում արտո-
նատէր՝ եղել է Արմենակ Աղասեանի, իսկ խմբագիրը՝ Հայկ Գա-

րապաշտը, բայց յետոյ արտօնատէլը ու խմբագիրն եղել է Հայկ Գարազաշտ: Տպարան « Ռովչանայի » և Փարոս » և յետոյ « Բոբոխ » ու « Վերածնունդ »: Մի քանի տարի տպագրւել է նաև « Վերածնունդ » - ի հետ և երբեմն նորից անջատւել: Ծաղրանկարները՝ Դևի, էջ՝ 4 - 8, մեծթ. 23 × 36, 28 × 40 և 40 × 56 ս.մ.: Համարւում է իրանահայ առաջին երգիծաթերթը:

25. ԲՈՒՌՈՒՆ

Պատանեկան և մանկական բաժին, հոգելոյս Արտաշէս Վարժապետեանի յիշատակին: Թեհրան, 1940 - 1943: Տպագրւել է « Բոբոխ » երկշաբաթաթերթի հետ, նոյն ծաւալով և երկու էջով, ապա առանձին էջակալումով քառածալ դարձել է 8 էջ, 20 × 28 ս.մ. մեծութեամբ: Խմբագիր Հայկ Գարազաշտ, Տպարան « Բոբոխ » (Վերածնունդ): 1942 թ.ի 22 Դեկտեմբերից միացել է « Վերածնունդ » - ին:

26. ԳԱՂԱՓԱՐ

Շաբաթաթերթ ապա եօթեայ, Թեհրան 1925 - 1927: Լոյս է տեսել Չորեքշաբթի և Կիրակի օրերը (1926 - ից): Արտօնատէր՝ Արտաշէս Բէգեան, Ունեցել է խմբագրական մարմին, գլխաւորութեամբ բժ. Արշակ Ղազարեանի: Տպարան « Ռովչանայի » էջ՝ 4, մեծթ. 40 × 55 ս.մ.:

27. ԳԱՐՈՒՆ

Ամսագիր, Հրատարակութիւն Հայ Պատանեկան Մշակութային Միութեան Թեհրան 1945 թիւ: Լոյս է տեսել միայն երկու համար: Տպարան՝ « Մոլեբն » էջ՝ ... մեծութիւն՝ ...

28. ԳԵՂԱՍԷՐ

Գրական, գեղարւեստական, աշակերտական ամսանախ: Թաւրիզ, 1919 թ. Ամսաթերթ, Ունեցել է խմբագրական կոլեգիա,

ղեկավարութեամբ Մուշեղ Յովհաննիսեանի: Ատրպատականի
Հայոց Թեմական Տպարան: Էջ՝ 24, մեծթ. 17 × 22 ս.մ:

Ծանօթ. « Գեղասէր » - ը փոխարինել է « Կոհակ » - ինչ Այս
առթիւ թիւ 1 - ի խմբագրականում ասւած է. « Այսօր « Կո-
հակ » - ը յանձնում ենք տպագրութեան « Գեղասէր » անունով,
խոր համոզւած լինելով, որ նա մեր Թաւրիզի և գաւառների
աշակերտական խղճուկ շրջաններում կը կատարի որոշ դեր, իր
ընտրած ասպարէզում, դերժ մնալով թէ քաղաքական և թէ կու-
սակցական խնդիրներէից »: Կայ Թաւրիզի « Ռոստոմ - Գասպար »
գրադարանում, թիւ 1 - 3 Ապրիլից - Յունիս:

29 ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԻԻՆՍՏ ՀԱՆԴԷՍ

Հրատարակութիւն Հայ Համալսարանականների ընդհանուր
Միութեան, թիւ 1 Թեհրան, 1946 թ. խմբագրական կազմ.
Տպարան « Մոլերն », էջ՝ 120, մեծթ. 15 × 20. 5 ս.մ.:

30 ԳՈՐԾ

Պարբերական, Թաւրիզ, 1903, Լոյս է տեսել միայ մէկ թիւ:
Հրատ. Ատրպատականի Հայոց Առաջնորդարանի, Խմբագիր Եղիշէ
Ծ. վրդ. Մուրադեան: Ատրպատականի Հայոց Թեմական Տպա-
րան էջ՝ 8, մեծթ. 28 × 38 ս.մ.:

31. ԶԱՆԿ

Քաղաքական - տնտեսական և գրական շաբաթաթերթ, Օր-
գան Սոց. Դեմոկ. Հնչակեան Կուսակցութեան, Թաւրիզ 1910 -
1922, խմբագիր՝ Ալէքսանդր Տէր Վարադեան: Ատրպատականի
Հայոց Թեմական տպարան և « Փարոս »: Էջ՝ 2 - 4, մեծթ.
37.5 × 55 և 48 × 64 ս.մ.:

32. ԷՐՕՍ

Գրական ժողովածու, Թեհրան 1950 թ. Ա. տարի: Հրատա-

րակութիւն « Էրոս » գրատան, խմբագրութեամբ Նորայր Ստեփանեանի: Տպագրւել է միայն մէկ թիւ: Տպարան « Իրանչափ »: Էջ՝ 72 մեծթ. 17.5 × 24.5 ս.մ:

33. ԸՆԿԵՐ

Ամսագիր, հրատ. Նոր Զուղայի « Բօյ Սկաուտս » Միութեան, Նոր Զուղա 1920 թ. խմբագիր՝ Ս. Մ. ղեկավարութեամբ սկաուտապետ Յովսէփ Աբգարեանի, տպագրւել է միայն երեք թիւ: Տպարան՝ Ամենափրկիչ Վանքի: Էջ՝ 16 - 18, մեծ. 18 × 24 ս.մ.:

34. ԹԱԻՐԻԶԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թաւրիզ 1910 - 1912: Հրատ. Ատրպատականի Հայոց Թեմի առաջնորդարանի: Խմբագիր՝ Կարապետ Եղսկ. Տէր Մկրտչեան: Ատրպատականի Հայոց Թեմական տպարան, էջ, ... մեծ

35. ԻՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱԽՈՐ

Շաբաթաթերթ, յետոյ եռօրեայ, Թեհրան 1920 - 1921: Արտօնատէր: Վահան Մեսրոպեան, խմբագրական կոլեգիա: Տպարան « Թեհրան »՝ Առաջին համարը լոյս է տեսել 23 Հոկտեմբերին, էջ՝ 4, մեծթ. 41 × 56 ս.մ և 42 × 59:

Ծանօթ: Շաւաապի և Տ. Պօղոսեանի ցուցակներում, Արտօնատէր գրւած է Յարութիւն Պետրոսեան, որ ճիշտ չէ: Պատկանել է Հ. Յ. Դաշնակցութեան:

36. ԼՈՅՍ

Գրական, գիտական հանդէս: Թեհրան 1943 - 1945: Առաջին թիւը 1943 Հոկտեմբերին, խմբագրութեամբ՝ Յովսէփ Թաղէոսեանի, Համբարձում Գրիգորեանի և Տաճատ Պօղոսեանի: Տպարան « Մոդերն », էջ՝ 64 - 80, մեծթ. 17.5 × 26 ս.մ.:

37. ԼՈՒՍԱՔԵՐ

Մանկա - պատանեկական ամսագիր: Հրատարակութիւն « Լու-

սաբեր > ընկերակցութեան, Թեհրան, 1949 - 1971: Արտօնատէր՝ Աշոտ Մուրադխանեան, Ունեցել է հրատարակչական և խմբագրական կազմ, որին մասնակցել են՝ Ամատունի Արզումանեան, Արամ Գառօնէ, Անուշաւան Գրիգորեան, Ռուբիկ Գրիգորեան, Սամսոն Խաչիկեան, Մուշեղ Յովհաննիսեան, Բաղրատ Յարութիւնեան (Բ. Զիւանի) և Արտակ Բաղալեան: Վերջին տարիներին զրեթէ խմբագրել է միայն Արամ Գառօնէն: Տպարան՝ « Յրանսուա Մ'ալէք Քարամ >, « Ալիք >, « Անի >, « Մոպերն >, էջ՝ 32, մեծթ. 17 × 24 ս.մ.:

38. ԽՍԶԲԱՌ

Պարբերական, Թեհրան 1962 թ., խմբագրական կազմ՝ գլխաւորութ. Վարդան Նազարեանի: Տպարան < Մոլերն > էջ՝ 16 (շապիկով), մեծ. 14 × 21, 2 սմ. Լոյս է տեսել չորս թիւ:

39. ԽՕՍՔ

Գրական երկամսաթերթ, Թաւրիզ, 1913 թ. խմբագիր՝ Հրանդ Դարիբեան: Ատրպատականի Հայոց Թեմական տրպարան, լոյս է տեսել միայն երկու թիւ, էջ՝ 39, մեծ 14 × 21 ս.մ.:

40. ԾԻԱԾԱՆ

Գրական, մշակութային և հասարակական հանդէս: Թեհրան 1982: Հրատ. Ի. Ա. Մ. Միութեան երիտասարդական բաժնի: էջ՝ 40 - 64, մեծ, 17 × 24 ս.մ.: Գրւած է նոր ուղղագրութեամբ:

41. ԾԻԱԾԱՆ

Գրական, մշակութային և հասարակական ամսագիր: Թեհրան, 1982 - 88 չրատ. Ի. Ա. Մ. Միռնթեան, Արտոնատէր՝ Կարէն Օհանջանեան, Եպարան « Օթաղէ չափ » տպւել է նոր ուղղագրութեամբ, էջ՝ 16 ~ 48, մեծթ. 22 X 28, 5. ս.մ.

42. ՀԱԿԱՓԱՇԻՍՏ

Շաբաթաթերթ: Օրգան Ազերբայճանի հակաֆաշիստ Կոմիտէի: Թաւրիդ 1943 - 1945: Ունեցել է խմբագրական կոլեգիա, բայց ըստ Ա. Կ. ~ ի ցուցակի էջ՝ 115, խմբագրել է Դաւիթ Գէորգեանը, Ատրպատականի Հայոց Թեմական տպարան, էջ՝ 2-4, մեծթ, 35 X 55, 5 և 30 X 42 սմ:

43. ՀՈՐԻԶՈՆ

Հասարակագիտական - աշխատաւորական շաբաթաթերթ: Թեհրան 1920: Արտոնատէր՝ Յակոբ Յովհաննիսեան, խմբագրական կոլեկտիւ: Տպարան « Փարոս » էջ՝ 4. մեծոթ. 41 X 56 ս.մ: Լոյս է տեսել միայն 1 - 12 թիւ: Ա. թիւը 18 Ապրիլին:

Ծանօթ: Շաւասպը իր ցուցակում որպէս արտոնատէրի գրել է Յարութիւն Պետրոսեանի անունը, որպէս խմբագիր՝ Սիմոն Սիմոնեան, իսկ տպարան « Բոբոխ »: Մեզ չյաջողեց իմանալ աղբիւրը:

44. ՀՈՒՐ

Ամսագիրը «*روز*» Թեհրան 1971-1974: Արտօնատէր և պատասխանատու տնօրէն՝ Դոքտ. Գազիկ Յովակիմեան, տպարան «Նուրբախշ» Գրեթէ կէսով կէս հայերէն և պարսկերէն յօդաածներ են: Պարսկերէնը տպարան «Խուշէ» և «Վահիպ» էջ՝ 62 × 62 և 100 × 100 ~ քիչ տարբերութիւններով, համարների մէջ, Մեծ, 18 × 25 ս.մ: Առաջին թիւը լոյս է տեսել 1971 թ. Յուլիսին, իսկ վերջինը՝ 36 ~ Ը 1974 թ-ի Յունիսին:

45. ՂԱՐԱԳԱՂ

Հանրամատչելի պատկերազարդ ամսագիր: Օրդան Հարապաղի Աղաղան դիւղի Հայրենակցական Միութեան, Թաւրիզ 1913-1914 (փոխարինել է «Աղաղան» հանդէսին), խմբագիր՝ Վահինակ Սարգսեան (Իրանեան), Տպարան «Փարոս» էջ՝ 32 ~ 40 մեծթ. 17.5 × 26 ս.մ:

Ծանօթ. Շաւասպը որպէս խմբագիր յիշել է նաև Խաչատուր Գրիգորեանի անունը, աղբիւրը նշած չէ:

46. ՄԵՀԱՆ

Շաբաթաթերթ, Թեհրան, 1924 թ. հրատ. խմբագիր՝ Աւետիս Եղիայեան:

47. ՄԻՆԱՐԷԹ

Դրական, հասարակական և դիւղատնտեսական շաբաթաթերթ, Թաւրիզ 1919 ~ 1921 խմբագիր Առաքել Յարութիւնեան, Հետադաշում խմբադրական կազմին մասնակցել են նաև Անդրէ

Տէր Օհանեանն ու Վարդան Յովհաննիսեանը (Վ. Նէլի), Ատրպատականի Հայոց Թեմական տպարան: Էջ՝ 4 ~ 2, մեծթ. 36 × 56 և 33 × 49 ս.մ.:

48. ՄԻՏՔ

Ազգային ~ հասարակական, գրական և քաղաքական շաբաթաթերթ, Թաւրիդ 1912 ~ 1914 խմբադիր ~ հրատարակիչ՝ Ալէքսանդր Տէր Վարդանեանց, Տնօրէն՝ Սիւրան Բաղդասարեան: Առաջին թիւը լոյս է տեսել 1912 թ. Փետրւար 18 - ին, վերջինը 3 Մայիս 1912 թ.: Տպարան Ատրպատականի Հայոց Թեմական: Դրանից առաջ 1912 ~ ին տպարան « Փարոս » էջ՝ 4, մեծթ. 36.5 × 51.5 ս.մ.: (Ա. Կ. - ի ցուցակում գրւած է 1912 ~ 1918 և մեծութիւն 38 × 56 սմ.:

49. ՄՇԱԿՈՅԹ

Տեղեկագիր հայ Մշակութային Միութեան: Թեհրան 1944 թ. լոյս է տեսել միայն մէկ թիւ: Տպարան « Փարոս » էջ՝ 11, մեծթ. 20 × 27 ս.մ.:

50. ՆԱԻԱՍԱՐԴ

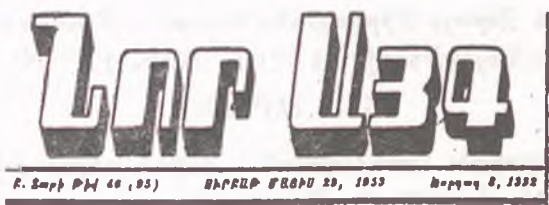
Ժողովածու գրականութեան և դիտութեան (երկամսեայ հանդէս), Թեհրան 1937 ~ 1939: Հրատարակութիւն Մկրտում Մկրտչեանի: Խմբադրութեամբ Յովսէփ Թաղէոսեանի և Տաճատ Պօղոսեանի: Տպարան « Մողերն » տպագրւել է 10 գիրք (Ա.~Ժ.) Ա. գիրք 1937 թ. Յուլիսին: Էջ՝ 64, մեծթ. 17 × 24 ս.մ.:

51. ՆՈՐ ԱՂԲԻԻ

Հրատարակչական մանկա ~ պատանեկան և այլ գրքերի տարեկան 12 գիրք: Թեհրան 1942 ~ 1948 խմբադրութեամբ Անդրէ Տէր Օհանեանի և Ոստանիկ Յովհաննիսեանի: Տպարան՝ « Փարոս », « Գարուն », « Գուտենբերկ », « Մողերն », « Անի », նկար-

յերը՝ աշխատանոց «Մանի» էջ՝ 12 - 36, մեծ. 18.5 × 21.5 և 16.5 × 23 ս. մ.:

52. ՆՈՐ ԱՅԳ

Շաբաթաթերթ, Թեհրան 1951 - 1953, Արտոնատեր՝ Ս. Սարգսեան. Տպագրւել է նոր ուղղագրութեամբ: Տպագրւել է «Վերածնունդ», «Գիւլան» և «Դանէշ» տպարաններում: Ա. համարը 16 Յուլիս 1951 թ. վերջինը՝ 14 Օգոստ. 1953 թ. էջ՝ 4, մեծթ. 35 × 50 և 30 × 45 ս. մ.:

53. ՆՈՐ ԳԱՂԱՓԱՐ

Գրական, գիտական, քաղաքական և հասարակական հանգէս (Յաւելւած «Գաղափար» - ի): Թեհրան 1926 թ. Ա. տարի խմբագիրը Բժ. Արշակ Ղազարեան: Տպարան «Ռովշանայի», տպագրւել է միայն մէկ թիւ: Վերջում ունի «Գաղափարի» գրապարան № 3, 1927 թ. էջմոնդ Ռոստանի «Սիրանդոդ Բերժրաւ» - ը, հերոսական կոմեդիա, հինգ արարւածով, Փրանս. թարգմ. Յ. Միրզայեան, էջ՝ 50, նոյն ծաւալով էջ՝ 400 + 50 մեծթ. 17 × 25 ս. մ.:

Ծանօթ. գրքի ա. էջին գրւած է 1926, իսկ շապիկի վրայ 1927, ուրեմ. սկսւել է տպւել 1926 - ին և վերջացել է 1927-ին:

54. ՆՈՐ ԷՋ

Ժողովածու Իրանահայ երիտասարդ գրողների, գիրք գրականութեան: Թեհրան 1935 - 1978, թիւ 1 - 19 հրատարակու-

Թիւն « Նոր էջ » գրական խմբակցութեան: Խմբակցութեան անդամներն են եղել հետեւեալները, որոնք գրեթէ իւրաքանչիւրը մէկ համարը խմբագրել է՝ Արմէն Գէս: Հր. Ֆալեան: Գալուստ Խանենց, Աշոտ Ասլան, Արշաւիր Մկրտչի, Թ. Բէն, Արա Յովհաննիսեան և Զօրայր Միրզայեան: Տպարան « Մոդերն » և վերջին երկուսը « Նայիրի » էջ՝ 64 - 207, մեծթ. 17, 5 × 22 ս. մ:

55. ՆՈՐ ԽՕՍՔ

Քաղաքական, հասարակական, գրական անկախ թերթ: Երկօրեայ: Թեհրան 1930 թ. Առաջին թիւը 6 Փետրուար, լոյս է տեսել Կիրակի, Երեքշաբթի և Հինգշաբթի օրերը: Արտօնատէր-խմբագիր՝ Սիմոն Սիմոնեան: Տպարան « Մոդերն » և « Բոսֆոր »: Տպագրել է նաև պարսկերէն լեզուով յօդածներ: Էջ՝ 4, մեծթ. 41 × 57 ս. մ:

56. ՆՈՐ ԽՕՈՔ

Շաբաթաթերթ. Հրատարակութիւն Թեհրանի Հայ Մշակութային Կազմակերպութեան: Թեհրան 1979 - 1980, խմբագիր՝ Սուրէն Համբարչեան, տպարան էջ՝ 8 - 12, մեծթ. 25 × 35 ս.մ:

57. ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ

Քաղաքական, հասարակական և գրական թերթ: (Նախ եղել է եռօրեայ, ապա 1923 - ից շաբաթաթերթ: Ա. թիւը 20 Փետր. 1922 թ.): Առաջին համարի վրայ գրւած է « Լոյս » է տեսնում առայժմ շաբաթն երկու անգամ Հինգշաբթի և Կիրակի օրերը: Թեհրան 1922 - 1927 Արտօնատէր՝ Ստեփան Խանբաբեան 1924-ից՝ դոքտ. Վարդան Յովհաննիսեան, խմբագրական կօլէգիա: Տպարան « Փարոս » և « 1925 - ից « Ընկ. Մոդերն »: Էջ՝ 4, մեծ. 40 × 56 և 51 × 66 ս. մ.:

58. ՆՈՐ ՀԱՍԿԵՐ

Մանկա - պատանեկան պատկերազարդ երկշաբաթեայ հանդէս:

Թեհրան 1935 - 1937: Արտօնատէր - խմբագիր Մարգարիտ Սար-
վարեան, տպարան « Մոդերն », « Խաեամ » և « Նոր հասկեր »:
էջ՝ 24 (իւրաքանչիւր տարին ունի միացեալ էջեր 672), Ա.
Թիւր տպագրւել է 15 Սեպտ. 1935 - ին, իսկ վերջինը (Թերևս)
Թիւ 29 - ը 1937 թ. 15 Յունիսին: « Նոր հասկեր » տպարա-
նում է սկսել տպագրւել 1936 թ. 5 Յուլիսից: (Թիւ 4 - ից),
Մեծութ. 18, 5 × 25. 5 ս. մ.:

59. ՆՈՐ ՊԱՏԳԱՄ

Գրական - դեղարւեստական ամսագիր: Թեհրան 1924 - 1925:
Հրատարակութիւն « Միտք » Միութեան նւիրւած Յ. Ճերմակի
յիշատակին: Արտօնատէր՝ Յակոբ Յովհաննիսեան, խմբագիր
Մարգար Ղարաբէգեան (Դե), Տպարտն « Փարոս » էջ՝ 16 մեծթ.
20 × 28 ս. մ.:

60. ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ ԱԻԵՏԱՔԵՐ

Շաբաթաթերթ: Նոր Զուղա 1908 - 1911, հրատարակութիւն
« Բրիտանական և արտաքին Աստւածաշունչի ընկերութեան »:
Տպարան՝ « Նոր Զուղայի Սբ. Ամենափրկիչ Վանքի »: Այլ ման-
րամասութիւններ պատկասում են, իսկ վերի խորագիրը անւա-
նական է, ճիշտ անունը չյաջողեցինք իմանալ:

Մանօր. Աւելի մանրամասն տեսնել « Նոր Զուղայի տպա-
րանը » Ն. Զ. 1972 թ. էջ՝ 141:) Նման մի անուն յիշել է
նաև Ա. Տէր Խաչատրեանը, արդե՞օք սա է, թէ « Լրաբնր » - ն
է դարձել « Աւեսաբնր »:

61. ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ ԼՐԱՔԵՐ

Ամսաթերթ, Նոր Զուղա 1904 - 1908, Հրատարակութիւն Ի-
րանա - Հնդկաստանի Հայոց Թեմի Առաջնորդարանի, խմբագիր՝
Բագրատ վրդ. Վարդապարեան, առաջնորդական տեղապահ:

ԵՐԱՆԻ
ՏԵՐԻ

ՇԱԽԻՂ

ԵՐԱՆԻ
ՏԵՐԻ

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՆ ԵՎ ԳԵՂԵՍԵԱՆ ԲԵՐԵՐԵԹԵՐԻ

.ՇԱԽԻՂԻ ԼՈՍՏ Է ՏԵՐԱՌՈՒՄ ՏԱՐԵԼՈՒՆ ԵՐ ԼԱՄՈՒ ՇԱՄՍԻ ՍԵՐՈՒՆ

Ազգային, զրական և քաղաքական շաբաթաթերթ: Թեհրան 1894 - 1897 թ. արտոնատէր - խմբագիր՝ Անդրէաս Բէդնազարեանց: Թերթը խմբագրել են նախ Յովհաննէս Մասէհեանը, ապա Վրթանէս Փափաղեանը: Տպարան «Ջաւահայ» Լոյս է տեսել շաբաթայ Շաբաթ օրերը և տարեկան 50 համար: Ա. Թիւր 1 Յունւար 1894 թւին: Էջ՝ 4. մեծթ. 26. 5 x 35 և 35. 5 x 45 ս. մ.:

64. ՊԱՀԱԿ

ՊԱՀԱԿ

ԺԱՂԱՔԱԿԱՆ - ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԿՐԱՆ ԹԵՐԻ

روزانه سیاس اجتماعی و ادبی
صاحب انتشار موشن ماسینیان
ԱՐՏԱՆԱՏՈՐ Մ. ՄԱՍՏԵԱՆ
Հասցե՝ փ. Հեզմաթ,
Հանգստի ԵՎ,
تهران تیبان عدالت ننگد و ۳۰

ՀԱՏԱՀԱՏԱՐ 750 ԲԻՐ

ԲԱՔԱՆՈՐԿԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆ
Տարեկան — 200 Բ.
Վեց ամիս — 100 Բ.
Երեք ամիս — 50 Բ.

Հեռ. խմբագրար՝ 3-30-61
• տպարան՝ 3-00-31

№ 4
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
9
ԵՐԿՂՇԹԻ
1915

Քաղաքական, հասարակական և զրական ամսագիր: Թեհրան 1951 - 1952: Արտոնատէր և պատասխանատու խմբագիր՝ Մուշեղ Մաստեան, ունեցել է խմբագրական կոլեգիա: Տպարան «Ալվան» էջ՝ 32 - 38, մեծթ. 16. 5 x 23 ս. մ.: Տպագրւել է նոր ուղղադրութեամբ: Դաւնօր. սրա առաջին թիւը լոյս է տեսել 1951 թւի Մայիսի 1 - ին, որպէս, «Պահակ ժողովածու» քաղկացած 64 էջից:

65. ՊԱՀԱԿ

Քաղաքական - հասարակական եւ զրական երկօրեայ թերթ: Թեհրան, 1952 թ., արտոնատէր՝ Մուշեղ Մաստեան, ունեցել է

խմբագրական մարմին: Տպարան՝ « Ալւան »: էջ՝ 4, մեծթ. 25. 5 × 35. 5 ս. մ.: Տպադրւել է նոր ուղղադրութեամբ: Առաջին թիւը՝ 2 Սեպտեմբերին, իսկ վերջինը՝ 28 Հոկտեմբերին, ընդամենը 21 համար: *)

66 ՊԱՅՔԱՐ

Շաբաթաթերթ, օրգան Թաւրիզի Սոց. Դեմ. Հնչակեան երիտասարդական Միութեան, Թաւրիզ, 1918 - 1919, խմբագրական մարմին, էջ՝ 4, մեծութ. 29 × 38 ս. մ.: Տպարան « Փարոս »: (?)

67. ՊԱՐՍԿԱՆԱՅ ՏԱՐԵՅՈՅՅ

Թեհրան 1927, 1929 և 1930, խմբագիր և հրատարակիչ՝ Հայկ Գարաղաշ, տպարան « Փարոս », տպագրւել է միայն երեք տարի, էջ՝ Ա. 276, Բ. 443 + 44, Գ. 376 + 32, մեծութիւն՝ 16. 5 × 24 և 15. 5 × 21 ս. մ.:

68. ՌԱՆՋԲԱՐ ԻՐԱՆԻ

Հ.Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՊԱՅՈՒՆՈՐԻ ԲՈՒՆՈՐ ԾՐՈՐԾՈՐԻ, ՄԱՍԷՐԷ.

ՄԻՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՑՈՐ

Հասարակական, աշխատաւորական շաբաթաթերթ, Թեհրան 1921 - 1924, Արտօնատէր - խմբագիր՝ Վահան Մեսրոբեան, Տպարան « Թեհրան և ընկ. » (Պողոտ. Լալեգար) և « Մոդերն »: էջ՝ 2, մեծթ. 40. 5 × 55 ս. մ.: (Մանօթ. փիլեկն պատկանում է թիւ 35-ին)

•) Ա. Բաբլոյանի ցուցակում գրւած է 18 համար:

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ - ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ՊՐԱԿԱՆ ՓՐԱՔԵՐԲ

ՔՐԵՏՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄ ԶԵՐ ԵՊՈՒՄԵՆ

Քաղաքական - հասարակական - դրական օրաթերթ, Արտոնատեր - խաբադիր՝ Հայկ Գաբրիելյան 1930 ~ 1953, նախագահ եղել է շաբաթաթերթ. մինչև 1941 թիվը, յետոյ երկօրեայ, 1943 ~ ին օրաթերթ, 1950 - 51 - ին շաբաթաթերթ, 1952-ին եռօրեայ և երկօրեայ, 1949 - ին ~ 50 թվերին (Մարտ 29-ից մինչև 1950 թվի Յունիս 24 - ը) ունեցել է շուրջ 15 ամսեայ դադար: Էջ՝ 2 - 8 և 12, մեծ. 29×43 30 $\times$ 41 և 42×60 ս. մ: Դադարել է 1953 թ. Հոկտ. 28 - ին տպագրելով 2491 թիվ: Տպարան « Փարոս », « Բոբոխ » և « Վերածնունդ »:

Ա. ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

1947 թ. բացառիկ թիվ 29 նոյեմբեր. նւիրւած Սովետական Հայաստանի 27 - րդ տարեդարձին՝ 29 նոյեմբերին: Արտոնատեր - խաբադիր՝ Հայկ Գաբրիելյան, Էջ՝ 40, մեծթ. 30×40 ս. մ.:

Բ. ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

Բացառիկ թիվ, նւիրւած թերթի 2000 թվին: Թեհրան 1948 թ. 15 Յունիս Արտ. խաբադիր՝ Հայկ Գաբրիելյան, Էջ՝ 26 (էջակալւած չէ), Մեծթ 30×40 ս. մ.:

Գ. ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

Բացառիկ թիվ նւիրւած Սովետական Հայաստանի 28 - րդ տարեդարձին: Թեհրան 29 Նոյ. 1948 թ. Արտոն. խաբադիր՝

Հայկ Գարադաշ. էջ՝ 26 մեծթ. 30 × 40 ս. մ.:

Գ. ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

Բացառիկ թիւ. նւիրւած Սովետական Հայաստանի 31 - րդ տարեդարձին, Թեհրան 1 Դեկտ. 1951 թ. Արտ. խմբադիր՝ Հայկ Գարադաշ. էջ՝ 8, մեծ. 30 × 45 ս. մ.:

Ե. ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

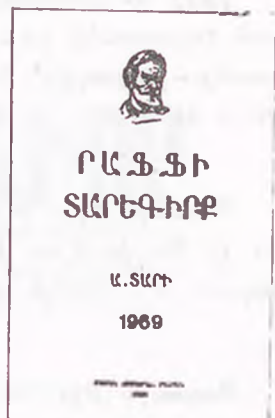
Բացառիկ թիւ նւիրւած Սովետ. Հայաստանի 32 - րդ տարեդարձին: Թեհրան 29 Նոյ. 1952 թ. Արտ. խմբադիր՝ Հայկ Գարադաշ: էջ՝ 42 մեծթ. 22 × 30 ս. մ.:

70. ՎԵՐԵԼՔ

Քաղաքական, հասարակական և գրական շաբաթաթերթ: Թաւրիդ, 1952 թ.: Արտօնատէր խմբադիր՝ Արամայիս Արզումանեան: Գրւած է նոր ուղղադրութեամբ: Առաջին թիւը լոյս է տեսել 23 Մարտին, իսկ վերջինը՝ 12 - րդ, 15 Յունիսին: Ատըրպատականի Հայոց Թեմական տպարան: էջ՝ 4, մեծթ. 30, 5 × 46 ս. մ.:

71. ԲԱՅՅԻ ՏԱՐԵԳԻՐՔ

Թեհրան, 1969, 1970 և 1971 թ. Հրատարակիչ խմբադիր՝ Տաճատ Պօղոսեան: Լոյս է տեսել երեք թիւ: Վերջին թիւը, որ մնացել էր թերի, լոյս տեսաւ 1984 թւին, դատե՛ր՝ Արմինէ Պօղոսեանի կողմից, խմբադրութեամբ՝ Լ. Գ. Մինասեանի: Ա. հատոր 1969 թ. էջ՝ 583, Բ. հատոր 1970 էջ՝ 688, Գ. հատոր 1971 էջ՝ 263, մեծութիւն 17. 5 × 24 ս. մ. Տպարան «Մոդերն», իսկ Գ. հատորի լրացուցիչ փոքր մասը, Ն. Զ. Վանքի տպարան:

72. ՅԱԽԱՒԵԼ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

روزنامه فکاهی «ساخاول»
 صاحب امتیاز و مدیر مسئول پروانه میرزاییان
 تیرماه سال ۱۳۸۰
 Rédaction du Journal humoristique
 „TZAHAVEL“
 Rédacteur: SEVARD BAZEN
 Av. Hafez (Ussoubad) N 1788 Téhéran

№ 2 (101) 2. ՏԱՐԻ Լ. Փ. ՄԻՆԱՍՅԱՆ 1 Յուլի, 1984

Երգիծական ժողովածու: Թեհրան 1643 - 1944 Արտոնատէր-
 խմբագիր՝ Երևանի Բագէն Միրզայեան (Ես եմ), Տպարան «Մո-
 դերն» և «Անի»: Առաջին համարը 1 Սեպտ. 1643 թ. էջ՝ 18-
 20, մեծ թ. 18 × 22. 5 և 23 × 31 ս. մ. Տպագրւել է միայն
 8 համար:

73. ՅԱԽԱՒԵԼ

Երգիծական երկչաբաթաթերթ: Թեհրան 1950 - 1958 Արտո-
 խմբագիր՝ Երևանի Բագէն Միրզայեան (Ես եմ), Տպարան՝
 «Իրանշահ» և «Անի» և «Ալվան», մի քանի անգամ փոխնի-
 փոխ: Առաջին համարը 15 Ապրիլ 1950 թիւ. վերջինը 15 Յունւ.
 1958 թ. թիւ 1 - ի մօտ փակագծի մէջ զրւած է 9, որ նշանա-
 կում է նախորդ ժողովածուն ևս հաշւել է զրա վրայ, էջ՝ 8-12
 մեծ. 25 × 35. 5 ս. մ.:

74. ՓԻՆՆԻԿ

Քաղաքական, հասարակական և դրական շաբաթաթերթ: Թեհ-
 րան 1979 - 1983 (Ա. թիւը 24 Մայիսի 1979 թ), Արտոնա-
 տէր և պատասխանատու խմբագիր՝ Ժորժ Համբարձեան: Տպա-

գրքեր է նոր ուղղագրութեամբ: Տպարան՝ « Քարուն » էջ՝ 4 ~ 8
մեծթ. 30 × 45 ս. մ.:

75. ՕՏԱՐ ՓՈԻՆՋԵՐ

Թարգմանական ~ գրական, գեղարվեստական հանդէս: Թաւ-
րից 1913 թ. Ա. գիրք: Խմբագիր ~ Հրատարակիչ՝ Ալեքսանդր
Մելիք Վարդանեան: Ատրպատականի Հայոց Թեմական տպարան:
էջ՝ 159, մեծթ. 15. 5 × 23 ս. մ.:

Բ.

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ԲԱԶՄԱՑԻԱԾ

ԵՒ

ՋԵՌԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼ

1. ԱԶԴԱՐԱՐ

Ամսագիր Շիրազ, մեքենագիր ~ բաղմապաշտ 1981 ~ 82 թ.
Հրատարակութիւն Շիրազի հայագիտական դասընթացների ար-
տագասարանային աշխատանքների խմբագիր՝ ~ Արմինէ Առա-
քելեան, էջ՝ 18 ~ 24 մեծթ. 21 × 30 ս. մ.:

2. ԱՂԲԻԻՐ

Ամսագիր, Թեհրան, մեք. բաղմ. 1954 ~ 1960, 4 ~ 8 էջ՝
(մէկ էջի վրայ) մեծ. 21 × 33 ս. մ.:

3. ԱՅԲՈՒԲԵՆ

Պարբերական, Թեհրան, մեք. բազմ. 1981 ~ 82, Հրատարակութիւն, Հայ Մշակութային « Սիփան » Միութեան, Ազգային ~ հասարակական, մշակութային ~ զրական հանդէս, խմբագրական կազմ, էջ՝ 42, մեծ. 21 × 29 ս. մ.:

4. ԱՆԱՀԻՏ

Ամսագիր, Թեհրան, մեք. բազմ. 1972 թ.

5. ԱՆԱՀԻՏ

Ամսագիր, Աբադան, մեք. բազմ. 1968 ~ 69 Հրատ. Աբադանի « Աղաբ » Ազգ. հայոց զպրոցի աշակերտական Միութեան, խմբագիր՝ վ. Ղ. էջ՝ 24 (Ա. էջը տպւած) մեծութ. 22 × 28 ս. մ.: Ունի նաև պարսկերէն բաժին:

6. ԱՆԱՊԱՏԻ ԾԱՂԻԿ

Մարաղայ, 1925 թ. Հրատ. Պատանեկան Միութեան:

7. ԱՇԱԿԵՐՏ

Պարբերական. Թեհրան 1979 - 83 մեք. բազմ. Օրդան Հ. Յ. Դ. պատ.

կազմակերպութեան: Խմբագրական կազմ. էջ՝ 24 ~ 64, մեծ. 24 × 30 և 17 × 24 ս. մ.:

8. ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԶԱՅՆ

Ամսագիր, Թեհրան, մեք. բազմ. 1979 թ. Զեռնարկ (Հ.Յ.Դ.) պատ. կազմակերպութեան, էջ՝ 14 ~ 24, մեծ. 20.5 × 25 և 24 × 30 ս. մ.:

9. ԱՍԵՂ

Թեհրան, խմորատիպ, 1920 թ.

10. ԱՐԱՔՍ

Շաբաթաթերթ, Գիւլշի գիւղ. 1939 ~ 1940 Օրգան, Գիւլշի գիւղի գպրոցի «Աւակներսական Միութեան» Ձեռագիր:

11. ԱՐԱՐԱՏ

Տեղեկատու, Թեհրան ամսագիր 1979 ~ 89, հրատ. «Արարատ» կազմակերպութեան, մեք. բաղմացւած, էջ՝ 16, մեծթ. 21×28 5 և 22.5×33 ս. մ.:

Ծանօթ. Սկսել է հրատարակել 1979 թ-ի Սեպտեմբերից, դադարել է 1982 թ-ին և 1988 թ-ի Յունիսից շարունակել է նորից, մինչև 1989 թ-ի Ապրիլը:

12. ԱՐԴ

Թեհրան 1972 թ. Մեք. բաղմացւած Ա. թիւը, Ապրիլին, էջ՝ 16, մեծթ. 16.5×24 ս. մ.:

Ծանօթ. Անւանթերթը տպագրւած է և վրան ունի Արտաւազ թաղաւորի դրամի պատկերը:

13. ԱՐԵՒԵԼՔ

Ամսաթերթ, Թեհրան, 1980 թ.

14. ԱՐԾԻԻ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ

Թաւրիգ, 1938 թ. աշակերտական թերթիկ, ձեռագիր, խմբագիր՝ Էմիլ Յակոբեան, էջ՝ 4, մեծ, 22×33 ս. մ. Հրատարակել է միայն երկու թիւ:

15. ԲԱՂԴԱԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տպագրութիւն «Կայծակեան» Աբադան 1933, 3 (դ) + 16 էջ՝ ձեռագրով գրւած և խմորատիպ, սկզբում ունի երկու էջով նկարներ, շարւածք. 9×15 ս. մ.:

16. ԲԻԻՐԱԿՆ

Ամսագիր, Թաւրիզ 1936 ~ 1940, ձեռագիր, Օրդան դաշնակցական աշակերտների, խմբագրական կազմ՝ Նորայր Ստեփանեան, Վիկտոր Աֆթանյիլեան, Սամուէլ Սարուխանեան, Զաւէն Ղազարեան և ուրիշներ, էջ՝ . . . մեծութ. 14 × 20 ս. մ.:

17. ԴԻԻՂԱՅՈՒ ԶԱՅՆ

Շաբաթաթերթ, Նոր Զուղա, ձեռագիր, աշակերտական 1919-1920 խմբագիր՝ Վարդան Անդրէասեան, աշակերտ Ազգային Կենտրոն. զպրոցի էջ՝ 4, մեծ. 13.5 × 21 ս. մ.:

18. ԴԵՊԻ ԵՐԿԻՐ

Պարբերաթերթ, Նոր Զուղա 1981 ~ 1986, Օրդան « Ռուբէն » (Ղ. Յ. Դ.) երիտասարդական Միութեան, խմբագրական կազմ. էջ՝ 8 ~ 20, մեծութ. 24 × 34 ս. մ.:

19. ԴՈՒՄԱՆ

Ամսաթերթ, Թաւրիզ 1935, ձեռագիր, աշակերտական, խմբագրական կազմ գլխաւորութեամբ Նորայր Ստեփանեանի, էջ՝ . . . մեծութ. 15 × 21 ս. մ.:

20. ԴՐԱԶՐԿ

Ամսաթերթ: Կրօնական, դրական, բանասիրական, Թաւրիզ, 1963 ~ 1964, մեքենագիր ~ բազմացւած, Պաշտօնաթերթ Թաւրիզի Հայ Եկեղեցասէր Կանանց, էջ՝ մեծութ. . . .

21. ԶԱՐԹՕՆՔ

Շաբաթաթերթ, Թեհրան 1954 թ. մեքենագիր - բաղմայալած, խմբագրական կազմ, պատկանել է Հ. Յ. Դ. Պատանեկան Միութեան, էջ՝ 16, մեծ թ. 18×23 ս. մ.:

22. ԶԱՐԿ

Շաբաթաթերթ Փերիա, Ղարղուն գիւղ, ձեռագիր, 1929 թ.

23. ԶԵՅԹՈՒՆ

Երկշաբաթաթերթ Թաւրիգ, 1938 թ. ձեռագիր, Մանկական-մարզական, աշակերտական, էջ՝ 2, մեծ թ. 22×36 ս. մ.:

24. ԶԵՅԹՈՒՆ

Երկշաբաթաթերթ, Թաւրիգ, 1938 թ. Աշակերտական, ձեռագիր, Օրդան « Զէյթուն » խմբի, խմբագրական կազմ, գլխաւորութեամբ՝ Գրիշ Տէր Յակոբեանի և Սուրիկ Մելիք Սարգսեանի, էջ՝ մեծ թ.

25. ԺԱՅՈՒ

Շաբաթաթերթ, Քաղաքական, գրական և ընկերական ու պարոցական, Թեհրան 1932 ~ 1933, խմբագիր՝ Շաւասպ Պետրոսեան, էջ՝ 4, մեծ թ. 22×35 ս. մ.:

26. ԺՈՂՈՎՈՒՐԳ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԳ

ՀՐԱՏԱՂԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎԱՐԿԱՆ ԺԱՅՈՒ

ԹԻՒ 4

ԱՊՐԻԼ 12

1979

Շաբաթաթերթ, Նոր Զուղա 1979 թ. Մեքենագիր - բաղմայալած, հրատարակութիւն Հայ Ժողովրդական Ճակատի, էջ՝ 4, մեծ թ. 22×28 ս. մ.:

27. ԼԻԼԻՊՈՒՏ

Երկշաբաթավերթի, Թաւրիզ 1930 ~ 31 թ. ձեռագիր: Աշակերտական ~ դաւեշտական պատկերազարդ հանդէս: Խմբագիր՝ Սարգիս Բուդաղեան: Էջ՝ . . . մեծ. . . .

28. ԼՈՅՍ

Թեհրան, 1933 թ. գրական շաբաթավերթի, խմբագիր՝ Էդուարդ Դանիէլեան:

29. ԿԱԹԻԼՆԵՐ

Թեհրան 19 . .

30. < ԿԱՍՈՒՐՋ > - Ի

Պատանեկան Միութեան ամսագիր, Նոր Զուղա 1938 ~ 1939: Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. « Կամուրջ » - ի Պատ. Միութեան, խմբագրական կազմ. խմորատիպ: Էջ՝ 26, մեծ. 23. 5 × 32 ս. մ.:

31. ԿԱՄՔ

Կիսամեայ, նախ ձեռագիր, ապա թխմորատիպ: Թաւրիզ 1939 ~ 42, խմբագիր՝ Սամուէլ Խաչիկեան և Բաբգէն Զուդաստեան: Էջ՝ 36, մեծթ. 16. 5 × 21. 5 ս. մ.:

32. ԿԱՅԾ

Թեհրան, 1925, խմորատիպ: Մանկա ~ պատանեկան հանդէս:

33. ԿԱՊ

Թեհրան 1979 թ.

34. ԿԵԱՆՔ

Կիսամեայ, Թաւրիզ, 1925 ~ 1926: Օրգան. աշակերտ. Միութեան, ձեռագիր:

35. ԿՈՀԱԿ

Թաւրիզ, 1918, խմորատիպ:

36. ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Ամսագիր, Նոր Զուղա, 1953, խմորատիպ (Հրատ. Ն. Զ. Հ. Յ. Դ. Պատանեկան Միութեան), խմբագրական կազմ՝ Գրիշ Դաւթեան, Թաթուլ Օհանեան, Յովիկ Ալլահվերդեան, էջ՝ 24, մեծութ. 17. 5 × 23 ս. մ.

37. ՀԱՅԵԼԻ

Թաւրիգ, 1916 ? (խմորատիպ)

38. ՀԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԻ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԾԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅԻՍ 1981

F. surh ԹԻԻ10

Թեհրան, 1978 ~ 1982 ամսաթերթ, խմբագրական կազմ, մեք. բազմ. էջ՝ 14 ~ 22 մեծութ. 18. 5 × 22 21 × 28 և 22 × 32 ս. մ.:

39. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Թաւրիգ, 1914 թ. օրագիր, խմորատիպ:

40. ՀՈՒՐ

Կիսամսեայ, Թաւրիգ, 1939 թ. խմորատիպ, աշակերտական, հրատարակւել է միայն մէկ թիւ, մեծթ. 13 × 20 ս. մ.:

41. ՀՈՒՐ

Ամսաթերթ, Թաւրիգ 1967, Հրատ. Ազգային՝ Հայկազեան, Թամարեան և Սահակեան դպրոցների, Մեքենադիր ~ բազմաց-
ւած. մէկ էջերի վրայ, խմբագրական կազմ՝ Դոհար Բարսեղ-
եան, Զարիկ Մելքոնեան, Նորա Յակոբեան և Վիգէն Ոսկանեան,
էջ՝ 28, մեծութ. 27 × 35 ս. մ.:

Ծանոթ. Ունի նաև պարսկերէն բաժին: (հայ. էջ՝ 19, պարսկ՝ 9):

42. ՄԱՀԱԿ

Շաբաթաթերթ, Մարաղա, 1921, Հրատ. Վարդգան պատահական Միութեան: Լոյս է տեսել միայն երեք թիւ:

43. ՄԱՆԿԱԳԻՐՔ

Նոր Զուղա 1935 թ. հրատ. « Արմէն » տարրական Վարդգաների Ծնողական Խորհրդի: Ալբոմաձև, մեքենագիր ~ բազմացուած և նկարազարդ: էջ՝ 12, մեծութ. 21 × 31 ս. մ.:

44. ՄԱՆՈՒԿ

Կիսամսեայ հանդէս, Սպահան, 1930 ~ 1931, հրատ. Անգլիական Ստուարտ Մէժօրիալ քոլէջի « Վտակ » Միութեան, խմբագիր՝ Գալուստ Տէր Գալստեան: էջ՝ 7 ~ 8, մեծ. 22 × 35 ս. մ.:

45. ՄԱՐՏ

Ամսագիր, յետոյ տարեգիրք, Թաւրիզ 1936 ~ 1938 Ձեռագիր, էջ՝ . . . մեծ. . . . խմբագրական կազմ:

46. ՄԵՂՈՒ

Շաբաթաթերթ, Թեհրան, 1933 ձեռագիր, Վաւերական գրական շաբաթաթերթ, խմբագիր՝ Էվաարդ Դանիէլեան:

47. ՄԵՆՔ

Թեհրան, 1974 թ. Մեքենագիր ~ բազմացուած:

48. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՅ

Աբադան, 1962 թ. Մեքենագիր ~ բազմացուած:

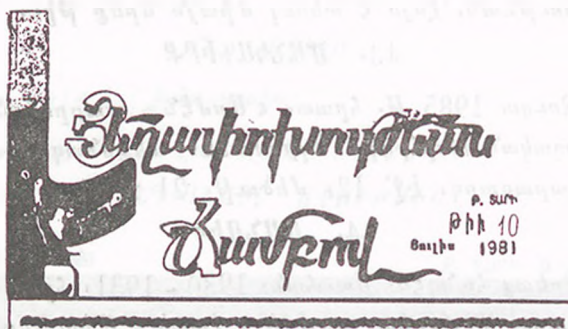
49. ՄՇԱԿՈՅԹ

Ահազ, 1979 թ. մեք. բազմ. Հրատ. Ահազի Հայոց Մշակութ. Միութեան, խմբագրակ. կազմ, լոյս է տեսել միայն մէկ թիւ. էջ՝ 12, մեծութ. 16. 5 × 21 ս. մ.:

50. ՄՏՐԱԿ

Երգիծաթերթ, Նոր Զուղա, 1920 ?, ձեռագիր, խմբագիր՝ Աշոտ Բաղդասարեան:

51. ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՃԱՄԲՈՎ

Թեհրան 1979 - 1986, պարբերական, մեք. բաղմացւած: Օրգան Հ. Յ. Դ. « Ռոստոմ » երիտ. Միութեան, որոշ թւեր ունեն նաև պարսկերէն բաժին: Խմբագրական կազմ: էջ՝ 16 - 64, մեծութ. 17 × 24 և 21 × 28 ս. մ.

52. ՆՇՏԱՐԱԿ

Ռաշտ, 1893 թ. խմորատիպ:

53. ՇԱՐԺՈՒՄ

Թաւրիզ, 1954 թ. Տեսաբանական երկամսեայ: Մեքենագիր բաղմացւած: Հրատարակութիւն Թաւրիզի « Ռոստոմ - Գասպար » գրադարանի խմբագիր՝ Հրայր Խալաթեան, էջ՝ 20, մեծութ. 23. 5 × 34. 5 ս. մ:

54. ՇԱՐԺՈՒՄ

Ամսագիր, Քերմանշահ, 1980 թ. մեքենագիր - բաղմացւած:

55. ՈՒՍԱՆՈՂ

Թեհրան, 1934 թ. ձեռագիր:

56. ՈՒՍՈՆՈՂԱԿԱՆ

Պարբերաթերթ, Թեհրան, 1970 - 1971: Հրատ. Հ. Յ. Դ. Ուսանողական Միութեան, մեքենագիր - բաղմացած, գրած մէկ էջի վրայ, խմբագրական կազմ, էջ՝ 15 - 18 մեծութ. 20 × 26, 5 ս. մ.:

57. ՈՒՍՈՒՅԻՉ

Պարբերաթերթ, Թեհրան, 1981 - 1982 Հրատ. Թեհրանի Հայոց դպրոցների հայ ուսուցիչների միութեան, մեքենագիր - բաղմացած: Հրատարակական Յանձնախումբ, էջ՝ 28, մեծ. 22 × 28 ս. մ.:

58. ՊՍԱՆԻ

Թեհրան, 1923 - 1924, գրական-գեղարվեստական աշակերտական ամսագիր: Օրդան Հայկազեան գրչւոցի աշակերտութեան, խմորատիպ: Խմբագիր՝ Արա Տէր Յովհաննիսեան էջ՝ 28, մեծ. 10 × 17 ս. մ.:

ԹԻԻ 3 1981

59. Պ. Կ.

(Պատանեկան Կազմակերպութիւն) Թեհրան 1972 թ. խմբագրական կազմ: Ալբոմաձէ, մեքենագիր - բաղմացած էջ՝ 1 + 33, մեծ. 12. 7 × 20. 5 ս. մ. Ծանօթ. լոյս է տեսել միայն մէկ թիւ:

60. ԶԱՀԱԿԻՐ

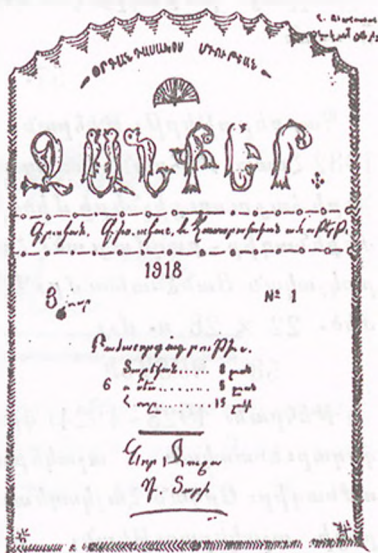

Ամսաթերթ, Թեհրան 1963 - 1990: Հոգևոր, առողջապահական

և բարոյագիտական տեղեկատու, հրատ. Գալստական եկեղեցւոյ, վարիչ խմբագիր՝ Հայկ Սալաքեան, ապա Հրանոյշ Աւետիսեան, էջ՝ 12 - 14 մեծ. 21 × 28 ս. մ.

61. ՋԱՆՔԵՐ

Ամսաթերթ, Նոր Զուղա 1914-1919 գրական, դիտական և զաւեշտական ամսաթերթ, Օրգան Նոր Զուղայի «Դասախօս» երկսեռ Ռիւթեան, խմորատիւլ: Խմբագրական կազմ, գլխաւորութեամբ Մեսրոպ Մարութեանի: (Կազմաւած է եղել Ազգ. դպրոցների աւարտական դասարանի աշակերտներից): Էջ՝ 14 - 40, մեծ. 18 × 22 ս. մ.:

62. ՌԷՅՏԵՐԻ ՀԵՌԱԳԻՐ

Թաւրիգ 1919, երկօրեայ թերթ, խմորատիւլ:

63. ՍԱՍՈՒՆ

Երկշաբաթաթերթ, Թաւրիգ, 1938, ձեռագիր, Մանկական-մարզական: Էջ՝ 4, մեծ. 22 × 36 ս. մ.:

64. ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Թեհրան, 1980 - 1994 Օրգան Իրանի Հայ Աւետարանական եկեղեցու, Ամսաթերթ: Մեքենագիր - բաղմայաւած: Խմբագրական կազմ. էջ՝ 16 - 22 մեծ. 21 × 32 ս. մ.:

65. ՍՊԱՐՏԱԿ

Ձեռագիր, Թաւրիգ, 1920 թ. Թեմական Կենտր. դպրոցի համայնավարական գաղափարով աշակերտների կողմից հրատարակւած, ամսաթերթ, խմբագրական կազմ:

66. ՎՐԷԺ

Բաժանորդագրություն
Յիշի՛ 5.
Յանվարյանների կարգին
Զինվորական տնային
Հիմունք, Գործ.
Զին. խմբակ.

ՈՒՐԵԱՔ
1
ՅԱՆՎԱՐ
1937
ԶԱԿԱՐԻՔ

Ճանաչող հիմնական թերթի.

Ա. ՄԱՐԿՆԻ ԲԵՐԻ

ՇԱԽԱՏԱՆԱԾՈՒ

Ա. ՄԱՐԿՆԻ

Շաբաթաթերթ, Թաւրիզ, 1935 թ. Մանկական հանդէս, հրատարակ. «Քրիստափոր» Միութեան, խմբագրական կազմ՝ Յակոբ Կարապետեան, Նէմիլ Յակոբեան, Հենրիկ Գրիգորեան, 1937-ին, զարձեւ է կիւսամսեայ, իսկ 1938 - ին, ամսագիր: Խմբ. էմիլ Յակոբեան: էջ՝ 4, մեծ. 21 x 35 ս. մ.:

67. ՎՐԷԺ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Ինքուր
Փետրուար
1935թ.
ԶԱԿԱՐԻՔ

ՎՐԷԺ

Ինքուր
24
Փետրուար
1935թ.
ԶԱԿԱՐԻՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՁԵ՛՛ ՇԱԲԱԹԵՐԻՒՄ "ՄԱՍԿՈՒ" ԳԻՏԱԴԱՆՈՒ

1 Փետրուար 1935թ. Զ. Զ.

№ 1

Թաւրիզ 1935 թ. Ձեռագիր - շաբաթաթերթ, Հրատ. «Քրիստափոր» զրոյգարանի և միութեան կողմից, խմբագրական կազմ՝ Աւագ Մելիք Յակոբեան, էմիլ Յակոբեան, Հենրիկ Գրիգորեան: էջ՝ 4, մեծութ. 21 x 33. 5 ս. մ.:

68. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Թեհրան 1921 - 1922 խմորատիպ:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

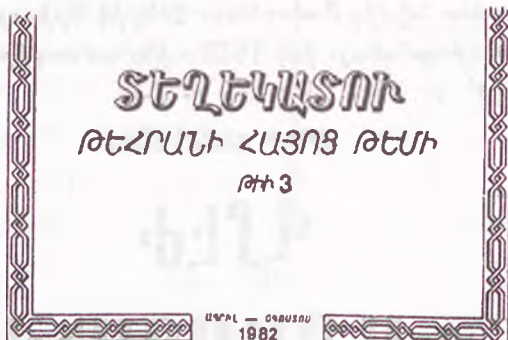
ԹԵԿՐԱՆԻ ԿԱՅՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՐԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Թիի 1

9 Ցունւար 1982

Թեհրանի Հայոց Ազգային դպրոցների կենտրոնական Հոգա-
բարձութեան, Թեհրան 1982 ~ 1983, խմբագրական կազմ, մեքե-
նագիր ~ բաղմացւած, էջ՝ 4 մեծ. 21 × 29. 5 ս. մ.

70. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԹԵՀՐԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ

Թեհրան, 1982: Պարբերաթերթ: Հրատ. Թեհրանի Հայոց Թե-
մի Թեմական Խորհրդի: Մեք. ~ բաղմացւած, գեղարւեստական
դասաւորումը՝ Տկն. Արմինէ Սուքիասեանի: էջ՝ 20 ~ 44, մեծ.
21 × 29. ս. մ.

71. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Հայ Ճարտարապետների և Ճարտարագետների Միութեան,
Թեհրան, 1987 ~ 1994 թ. էջ՝ 1 ~ 2 մեծ. 21 × 29. 5 ս. մ.
Մեքենագիր ~ բաղմացւած:

72. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ

Հրատարակութիւն Առաջնորդարանի, Նոր Զուղա 1977-1994
մեքենագիր - բաղմացւած, խմբագիրներ՝ նախ Մեսրոպ վրդ.
Աշէնեան և Լևոն Մինասեան, ապա Կորիւն Արք. Պապեան, նախ
կիսամսեայ, ամսաթերթ ու ամսագիր, նորից ամսաթերթ և
1980 թւին որոշ դադարից յետոյ, երկամսեայ թերթիկ, տօների
և նւիրատուների ցանկերով: Ծաւալն ու էջերը մի քանի անգամ
կրել են փոփոխութիւն: Էջ՝ 6 - 24, մեծութ. 21 × 32, 22 ×
28 և 21 × 33 ս. մ:

73. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ՇԱՀԻՆՇԱՀԻ

Շահինշահի, 1983 թ. Հրատ. Շահինշահիի Համայնքային
Վարչութեան: Ամսաթերթ Մեքենագիր - բաղմացւած, էջ՝ 14,
մեծ. 22 × 33 ս. մ:

74. ՐԱՖՖԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ

Ս. ՏԻՐԻ ՔՐԱՅ. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ
ԲՆԱՅՈՒՆԻՆԻ

ՐԱՖՖԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ

Թաւրիզ, 1979 թ. Հրատ. «Րաֆֆի» Երիտ. Միութեան,
երկդարթաթերթ, մեքենագիր - բաղմացւած, էջ՝ 8 - 14, մե-
ծութ. 22 × 33 ս. մ:

75. ՓԱՅՆԱԿ - ԿԱՅՄ

Ամսագիր, Թաւրիզ, 1898 ~ 1903: Հրատ. Հայկազեան - Թաւարեան երկսեռ դպրոցի աշակերտութեան: Նախ վերի անուններով հրատարակել են առանձին, ապա միացել զոյգ անունով: Խմբագրական կազմ՝ գլխաւորութեամբ Գասպար Յակոբեանի, նախ եղել է ամսագիր և յետոյ դարձել գիրք 4 ~ 68 էջերով և 22×35 ու 13×21 ս. մ. ծաւալով:

76. ՓԱՐՈՍ

Թեհրան, 1901 թ. խմորատիպ:

77. ՓԱՐՈՍ

Թաւրիզ, 1912 ձեռագիր:

78. ՓԵԹԱԿ

Գրական - գեղարւեստական ամսագիր, Թեհրան, 1962 թ. Ձեռնարկ Հայագիտական դասընթացների ուսանողների: Խմբագրական կազմ, մեք. բազմացւած: էջ՝ 16 ~ 20 մեծութ. 17. 5×22 , 5 և 16. 5×20 . 5 ս. մ:

Գ.

ՀԱՅԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՕՏԱՐ

ԼԵԶԻՈՎ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԻԱԾ ՄԱՄՈՒԼ

Խնչպէս որ հայերէն մամուլի մի քանիսի մէջ տպագրւել էին նաև պարսկերէն լեզուով յօդւածներ, այնպէս էլ հայերի կողմից հրատարակել են նաև մի քանի պարբերականներ, պարսկերէն և անգլերէն լեզուներով, որոնցից մի քանիսի մատենագիտական ցանկն ևս բերում ենք ստորև:

1. COLLEGE MAGPIE

Կիսամսեայ հանդէս, խմորատիպ, Սպահան, 1930 ~ 1931 թ. նախաձեռնութեամբ Սպահանի Ստիւարդ Մէմօրիալ քոլէջի « Վտակ » Միութեան, Խմբագիր՝ Արշամ Պետրոսեան:

2. ՄԱՍԻՍ ماسيس

Թեհրան, 1951 - 1952 թ. Տպագիր, շաբաթաթերթ, Արտոնատէր ~ խմբագիր՝ Վաղդէն Աբրահամեան: Տպարան « Մաշալ ազադի » (Ազատութեան ջահ) مجله آزادی 4, 4, մեծութ. 31 X 42 ս. մ.:

3. (ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐԻԵՍՏ) ادیشه و هنر

Թեհրան 1954 թ. Արտոնատէր ~ հրատարակիչ Նասէր Վոսուդի: Տպագրել է նաև հայերէն յօդւածներ խմբագրութեամբ Հրայր Խալաթեանի:

4. بولتن خبری - تر گیه در اختناق

از انتشارات کمیته دفاع از حقوق خلق ارمنی تاریخ انتشار ۱۳۶۳ - ۱۳۶۲
صفحه ۱۴ اندازه ۲۸ X ۲۲ سانتیمتر محل انتشار (جلفا)

ՏՊԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՅԲԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

Խորագիր	Թվական	Էջ
✓ 1. Ազգարար առաջնորդարանի թաւրիգ	1904 - 05	37
✓ 2. Ազգարար Ճշմարտութեան թեհրան	1947	38
3. « Ալիք » օրաթերթի, թեհրան	1931 - 94	38
✓ 4. « Ալիք » ամսագիր »	1961 - 63	41
✓ 5. « Ալիք » պատանեկան »	1969 - 78	41
✓ 6. « Աղաղան » թաւրիգ	1912 - 13	41
7. Այգ	թաւրիգ	1912 - 22
✓ 8. Աշխատանք	թեհրան	1945 - 47
✓ 9. Առաւօտ	թեհրան	1919 - 20
✓ 10. »	թաւրիգ	1909 - 11
✓ 11. Աստղ Արեւելեան	թեհրան	1896 -
✓ 12. Արարատ	»	1959 - 60
✓ 13. Արաքս	»	1987 - 94
14. Արեւելք	թաւրիգ	1944 - 46
15. Արմենուհի	թեհրան	1949 - 55
✓ 16. Արմէն ամսագիր	»	1963
✓ 17. Արշալոյս	»	1912
✓ 18. »	թաւրիգ	1918 - 19
✓ 19. Արուսեակ	թեհրան	1935 - 36
20. »	»	1942
✓ 21. Արփի	»	1949 - 55
✓ 22. » մանկական	»	1950 - 53
✓ 23. Բանուր	թեհրան	1923 - 25
24. Բոքոխ	»	1920 - 42
25. » պատանեկան	»	1940 - 43

26.	Գաղափար	Թեհրան	1925 ~ 27	48
✓ 27.	Գարուն	»	1945	48
✓ 28.	Գեղասէր	»	1919	48
✓ 29.	Գիտութիւն և արւեստ	»	1946	49
✓ 30.	Գործ	Թաւրիզ	1903	49
✓ 31.	Զանգ	»	1910 ~ 22	49
✓ 32.	Էրօս	Թեհրան	1950	49
✓ 33.	Ընկեր	Նոր Զուղա	1920	50
✓ 34.	Թաւրիզի յայտարարութիւններ Թաւրիզ		1910 ~ 12	50
✓ 35.	Իրանի աշխատաւոր	Թեհրան	1920 ~ 21	50
36.	Լոյս	»	1943 ~ 45	50
37.	Լուսաբեր	»	1949 ~ 71	50
38.	Խաչքառ	»	1962	51
39.	Խօսք	»	1913	51
40.	Ծիածան հանդէս	»	1982	51
41.	» ամսագիր	»	1982 ~ 88	52
42.	Հակաֆաշիստ	Թաւրիզ	1943 ~ 45	52
✓ 43.	Հորիզոն	Թեհրան	1920	52
44.	Հուր	»	1971 ~ 74	53
45.	Ղարափաղ	Թաւրիզ	1913 ~ 14	53
46.	Մեհեան	Թեհրան	1924	53
47.	Մինարէթ	Թաւրիզ	1919 ~ 21	53
48.	Միտք	»	1912 ~ 14	54
49.	Մշակոյթ	Թեհրան	1944	54
50.	Նաւասարդ	»	1937 ~ 39	54
51.	Նոր աղբիւր	»	1942 ~ 48	54
52.	Նոր այգ	»	1951 ~ 53	55
53.	Նոր գաղափար	»	1926	55
54.	Նոր էջ	»	1935 ~ 78	55
55.	Նոր խօսք	»	1930	56

56.	Նոր խոսք	Թեհրան	1980	56
57.	Նոր կեանք	>	1922 ~ 27	56
58.	Նոր հասկեր	>	1935 ~ 37	56
59.	Նոր պատգամ	>	1924 ~ 25	57
✓ 60.	Նոր Զուղայի աւետարներ Նոր Զուղա		1906 ~ 11	57
✓ 61.	> > Լրաբեր	> >	1904 - 8	57
62.	Շանթ	Թեհրան	1958	58
✓ 63.	Շաւիղ	>	1894 - 97	59
64.	Պահակ ամսագիր	>	1951 - 52	59
65.	> Երկօրեայ	>	1952	59
66.	Պայքար	Թաւրիզ	1918 - 19	60
67.	Պարսկահայ տարեցոյց	Թեհրան	1927, 29, 30	60
✓ 68.	Ռանջբար Իրանի	>	1921 - 24	60
69.	Վերածնունդ	>	1930 - 53	61
70.	Վերելք	Թաւրիզ	1952	61
71.	Րաֆֆի տարեգիրք	Թեհրան	1969, 70, 71	62
72.	Յախաւել ժողովածու	>	1943 ~ 44	63
73.	> Երգիծաթերթ	>	1950 - 58	63
74.	Փիւնիկ	>	1979 - 83	63
75.	Օտար փունջեր	Թաւրիզ	1913	64

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՈՒ ՁԵՌԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼԻ

ԱՅԲԲԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

1.	Ազգարար	Շիրակ	1981 ~ 82	64
2.	Աղբիւր	Թեհրան	1954 - 60	64
3.	Այբուբեն	>	1981 ~ 82	65
4.	Անահիտ	>	1972	65
5.	Անահիտ	Աբաղան	1968 ~ 69	65
6.	Անապատի ծաղիկ	Մարաղա	1925	65
7.	Աղակերտ	Թեհրան	1979 ~ 83	65

8. Աշակերտի ձայն	Թեհրան	1979 - 83	65
9. Ասեղ	>	1920	66
10. Արաքս	Գիւրջի գիւղ	1939 - 40	66
11. Արարատ	Թեհրան	1977 - 89	66
12. Արդ	>	1972	66
13. Արևելք	>	1980	66
14. Արծիւ Ատրպատականի	Թաւրիզ	1938	66
15. Բաղդադու շահութիւն	Աբադան	1933	66
16. Բիւրակն	>	1936 - 40	66
17. Գիւղացու ձայն	Նոր Զուղա	1919 - 20	67
18. Դէպի երկիր	> >	1981 - 86	67
19. Դուման	Թաւրիզ	1935	67
20. Դրազրկ	>	1963 - 64	67
21. Զարթօնք	Թեհրան	1954	68
22. Զարկ	Ղարղուն (Փերիա)	1929	68
23. Զէյթուն	Թաւրիզ	1938	68
24. Ժայռ	Թեհրան	1932 - 33	68
25. Ժողովուրդ	Նոր Զուղա	1979	68
26. Լիլիպուտ	Թաւրիզ	1930 - 31	69
27. Լոյս	Թեհրան	1933	69
28. Կաթիլներ	>	1930 ?	69
29. Կամուրջի պատ. միթ. ամս. Ն. Զուղա		1938 - 39	66
30. Կամք	Թաւրիզ	1940	69
31. Կայծ	Թեհրան	1925	69
32. Կապ	>	1979	69
33. Կեանք	Թաւրիզ	1925 - 26	69
34. Կոհակ	>	1918	69
35. Հայ երիտասարդ	Նոր Զուղա	1953	70
36. Հայելի	Թաւրիզ	1916 ?	70
37. Հայ Համալ. Ընդհ. Միութ. Թեհրան		1978 - 82	70
38. Հեռագիրներ	Թաւրիզ	1914	70

39	Հուր	Թաւրիզ	1939	70
40.	>	>	1967	71
41.	Մահակ	Մարաղա	1921	71
42.	Մանկագիրք	Նոր Զուղա	1985	71
43.	Մանուկ	(Ն. Զ.) Սպահան	1930 - 31	71
44.	Մարտ	Թաւրիզ	1936 - 38	71
45.	Մեղու	Թեհրան	1933	71
46.	Մենք	>	1974	71
47.	Մեսրոպ Մաշտոց	Ապագան	1962	71
48.	Մշակոյթ	Ահլազ	1979	71
49.	Մտրակ	Նոր Զուղա	1920 ?	72
50.	Յեղափոխութեան ճամբով Թեհրան		1979 - 80	49
51.	Նշտարակ	Ռաշտ	1893	72
52.	Շարժում	Թաւրիզ	1954	72
53.	>	Քերմանշահ	1980	72
54.	Ուսանող	Թեհրան	1934	72
55.	Ուսանողական	>	1970 - 91	73
56.	Ուսուցիչ	>	1981 - 82	73
57.	Պատանի	>	1923 - 24	73
58.	Պ. Կ. (Պատանեկան կազմակերպ) >		1972	73
59.	Զահակիր	>	1963 - 90	73
60.	Զանքեր	Նոր Զուղա	1914 - 19	74
61.	Ռէյտերի հեռագիր	Թաւրիզ	1919	74
62.	Սասուն	>	1938	74
63.	Սուրհանդակ	Թեհրան	1980 - 94	74
64.	Սպարտակ	Թաւրիզ	1920	74
65.	Վրէժ	>	1935 - 38	75
66.	Վրէժ Հայաստանի	>	1935	75
67.	Տեղեկատու	Թեհրան	1921 - 22	75
68.	> դպրոցների	>	1982 - 83	76
69.	> Թեհ. Հայոց Թեմի	>	1982	76

70.	Տեղեկատու Նոր Զուգայի	Ն. Զ.	977 ~ 94	77
71.	> Հայ ճարտարապետ	Թեհրան	1987 ~ 94	77
72.	> Շահինշահի	Շահինշահ	1979	77
73.	Բաֆֆի երիտասարդական	Թալերի	1979	77
74.	Փայլակ - կայծ	>	1898 ~ 03	78
75.	Փարոս	Թեհրան	1901	78
76.	*) >	Թալերի	1912	78
78.	Փեթակ	Թեհրան	1962	78

ՕՏԱՐ ԼԵԶԻՈՎ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ՑԱՆԿ **)

1.	COLLEGE MAGPIC	Սպահան	1930 ~ 31	79
2.	Մալիս ... ماسيس	Թեհրան	1951 ~ 52	79
3.	(Միտք և արևեստ) اندیشه و هنر	>	1954 (1323)	79
4.	بولتن خبری - ترکیه در اختناق	(Նոր Զուգա)	1312 - 13	79

ՏՊԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՑԱՆԿ

Խորագիր	Վայր	Թվական
1. Շալի	Թեհրան	1894 - 97
2. Աստղ արևելեան	>	1896
3. Գործ	Թալերի	1903
4. Ազգարար առաջնորդարանի	>	1904 - 5
5. Նոր Զուգայի լրաբեր	Ն. Զ.	1904 - 8
6. Նոր Զուգայի Աւետաբեր	Ն. Զ.	1906 - 11
7. Առաւօտ	Թալերի	1909 - 11
8. Զանգ	>	1910 - 22
9. Թալերիի յայտարարութիւններ	>	1910 - 12

*) Ծանօթ. < Հեյրուն > անունով մի այլ մամուլ (թիւ 24) դուրս է մնացել ցանկից, որով եւ խախտել են հերթական համարները :

**) Հայերի կողմից այլ մամուլ եւս տպագրել են պարսկերէն լեզուով, որոնք չեն առնչուում հայութեան հետ :

10. Աղաղան	Թաւրիզ	1912 - 13
11. Արշալոյս	Թեհրան	1912
12. Միտք	Թաւրիզ	1912 - 14
13. Այգ	»	1912 - 22
14. Խօսք	Թեհրան	1913
15. Օտար փունջեր	Թաւրիզ	1913
16. Ղարադաղ	»	1913 - 14
17. Արշալոյս	»	1918 - 19
18. Պայքար	»	1918 - 19
19. Գեղասէր	Թեհրան	1919
20. Մինարէթ	Թաւրիզ	1919 - 12
21. Առաւօտ	Թեհրան	1919 - 2()
22. Ընկեր	Ն. Ջ.	1920
23. Իրանի աշխատաւոր	Թեհրան	1920 - 21
24. Բոբոխ	»	1920 - 42
25. Հորիզոն	»	1920
26. Ռանջբար Իրանի	»	1921 - 24
27. Նոր կեանք	»	1922 - 27
28. Բանւոր	Թեհրան	1923 - 25
29. Մեհեան	»	1924
30. Նոր պատգամ	»	1924 - 25
31. Գաղափար	»	1925 - 27
32. Նոր գաղափար	»	1926
33. Պարսկահայ տարեցոյց	»	1927, 29, 30
34. Նոր խօսք	»	1930
35. Վերածնունդ	»	1930 - 53
36. Ալիք	»	1931 - 94
37. Արուսեակ	»	1935 - 36
38. Նոր հասկեր	»	1935 - 37
39. Նոր էջ	»	1935 - 78
40. Նաւասարդ	»	1937 - 39

41. Բոբոի պատանեկան	Թեհրան	1940 ~ 43
42. Արուեսակ	»	1942
43. Նոր աղբիւր	»	1942 ~ 48
44. Հակաֆաշիստ	Թաւրիզ	1943 ~ 45
45. Յախաւել	Թեհրան	1943 ~ 44
46. Լոյս	»	1943 ~ 45
47. Մշակոյթ	»	1944
48. Արեւելք	Թաւրիզ	1944 ~ 46
49. Գարուն	Թեհրան	1945
50. Աշխատանք	»	1945 ~ 47
51. Գիտութիւն և արւեստ	»	1946
52. Ազգաւար ճշմարտութեան	»	1947
53. Արփի	»	1949 ~ 55
54. Արմենուհի	»	1949 ~ 55
55. Լուսաբեր	»	1949 ~ 71
56. Յախաւել երգիծական	»	1950 ~ 58
57. Արփի մանկական	»	1950 ~ 53
58. Էրօ»	Թեհրան	1950
59. Նոր այդ	»	1951 ~ 53
60. Պահակ ամսագիր	»	1951 ~ 52
61. » երկօրեայ	»	1952
62. Վերելք	Թաւրիզ	1952
63. Շանթ	Թեհրան	1958
64. Արարատ	»	1959 ~ 60
65. Ալիք ամսագիր	»	1961 ~ 63
66. Խաչբառ	»	1962
67. Արմէն	»	1963
68. Ալիք պատանեկան	»	1969 ~ 78
69. Լ'աֆֆի տարեգիրք	»	1969, 70, 71
70. Հուր	»	1971 ~ 74
71. Փիւնիկ	»	1979 ~ 83

72. Նոր խօսք	Թեհրան	1979 ~ 80
73. Ծիածան հանդէս	>	1982
74. > ամսագիր	>	1982 ~ 88
75. Արաքս	>	1987 ~ 94

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ԵՒ ՁԵՌԱԳԻՐ ՄԱՍՈՒԼԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

1. Նշտարակ	Ռաշտ	1893
2. Փայլակ ~ Կայծ	Թաւրիզ	1898 ~ 03
3. Փարոս	Թեհրան	1901
4. >	Թաւրիզ	1912
5. Հեռագիրներ	>	1914
6. Ջանքեր	Ն. Զ.	1914 ~ 19
7. Հայելի	Թաւրիզ	1916 ?
8. Կոհակ	>	1918
9. Գիւղացու ձայն	Ն. Զ.	1919 ~ 20
10. Ռէյտերի հեռագիր	Թաւրիզ	1919
11. Ասեղ	Թեհրան	1920
12. Մտրակ	Ն. Զ.	1920
13. Սպարտակ	Թեհրան	1920
14. Մահակ	Մարաղա	1921
15. Տեղեկատու	Թեհրան	1921 ~ 22
16. Պատանի	>	1923 ~ 24
17. Անապատի ծաղիկ	Մարաղա	1925
18. Կայծ	Թեհրան	1925
19. Կեանք	Թաւրիզ	1925 ~ 26
20. Ջարկ	Ղարղուն (Փերիա)	1929
21. Լիլիպուտ	Թաւրիզ	1930 ~ 31
22. Կաթիլներ	Թեհրան	1930 ?
23. Մանուկ	Ն. Զ.	1930 ~ 31

24. Ժայռ	Թեհրան	1932 ~ 33
25. Բաղրամբեկյան թիւն	Արագած	1933
26. Լոյս	Թեհրան	1933
27. Մեղր	»	1933
28. Ուսանող	»	1934
29. Վրէժ	Թաւրիզ	1935 ~ 38
30. Վրէժ Հայաստանի	»	1935
31. Դուռն	Թաւրիզ	1935
32. Բիւրական	»	1936 ~ 40
33. Մարտ	»	1936 ~ 38
34. Արծիւ Ատրպատականի	»	1938
35. Սասուն	»	1938
36. Զէյթուն	»	1938
37. »	»	1938
38. Արաքս	Գիւրջի գիւղ	1939 ~ 40
39. Կամուրջի պատ. Սի. ամսա. Ն. Զ.		1938 ~ 39
40. Հուր	Թաւրիզ	1939
41. Կամք	»	1940
42. Հայ երիտասարդ	Ն. Զ.	1953
43. Զարթոնք	Թեհրան	1954
44. Շարժում	Թեհրան	1954
45. Աղբիւր	»	1954 ~ 60
46. Մեսրոպ Մաշտոց	Արագած	1962
47. Փեթակ	Թեհրան	1962
48. Զահակիւր	»	1963 ~ 90
49. Գրադրի	Թաւրիզ	1963 ~ 64
50. Հուր	Թեհրան	1967
51. Անահիտ	Արագած	1968 ~ 69
52. Ուսանողական	Թեհրան	1970 ~ 71
53. Անահիտ	»	1972

54. Արփ	Թեհրան	1972
55. Պ. Կ.	>	1972
56. Մենք	>	1974
57. Տեղեկատու Նոր Զուղայի Նոր Զուղա	1977 ~ 80 և 87 ~ 94	
58. Արարատ	Թեհրան	1977 ~ 89
59. Հայ Համալս. ընդհ. Մ'իութիւն	>	1978 ~ 82
60. Աշակերտ	Թեհրան	1979 ~ 83
61. Ժողովուրդ	Ն. Զ.	1979
62. Աշակերտի ձայն	>	1979 ~ 83
63. Կապ	>	1979
64. Մշակույթ	Ահապ	1979
65. Տեղեկատու	Շահինշահր	1979
66. Յեղափոխութեան ճամբով	Թեհրան	1979 ~ 86
67. Բաֆֆի երիտասարդական	Թաւրիզ	1979
68. Շարժում	Քերմանշահ	1980
69. Արեւելք	Թեհրան	1980
70. Սուրհանդակ	Թեհրան	1980 ~ 94
71. Ազգարար	Շիրազ	1981 ~ 82
72. Այբուբեն	Թեհրան	1981 ~ 82
73. Ուսուցիչ	>	1981 ~ 82
74. Դէպի երկիր	Ն. Զ.	1981 ~ 86
75. Տեղեկատու Թեհր. Հայոց Թեմի Թեհրան		1982
76. > > Հայկ. դպրոցի >		1982 ~ 83
77. Մանկագիրք	Ն. Զ.	1985
78. Տեղեկատու հայ ճարտ.	Թեհրան	1987

ՏՊԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼԸ ԸՍՏ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅՐԵՐԻ

ԹԱԻՐԻՁ

1. Ազգաբար Առաջնորդարանի	9. Թաւրիզի յայտարարութն.
2. Աղաղան	10. Հակաֆաշիստ
3. Այդ	11. Ղարապաղ
4. Առաւօտ	12. Մինարէթ
5. Արեւելք	13. Միտք
6. Արշալոյս	14. Պայքար
7. Գործ	15. Վերելք
8. Զանգ	16. Օտար փունջեր

ԹԵՆՐԱՆ

1. Ազգաբար ճշմարտութեան	17. Բանուր
2. Ալիք օրաթերթ	18. Բոբոխ
3. » Ամսադիր	19. » պատանեկան
4. » Պատանեկան	20. Գաղափար
5. Աշխատանք	21. Գարուն
6. Առաւօտ	22. Գեղասէր
7. Աստղ Արեւելեան	23. Գիտութիւն և արեւստ
8. Արարատ	24. Էրոս
9. Արաքս	25. Իրանի աշխատաւոր
10. Արմենուհի	26. Լոյս
11. Արմէն	27. Լուսաբեր
12. Արշալոյս	28. Խաչբառ
13. Արուսեակ	29. Խօսք
14. Արուսեակ	30. Ծիածան հանդէս
15. Արփի	31. Ծիածան ամսադիր
16. » մանկական	32. Հորիզոն

33. Հուր
34. Մեհեան
35. Մշակոյթ
36. Նաւասարդ
37. Նոր Աղբիւր
38. Նոր այլ
39. Նոր գաղափար
40. Նոր էջ
41. Նոր խօսք
42. Նոր խօսք
43. Նոր կեանք
44. Նոր հասկեր

45. Նոր պատգամ
46. Շանթ
47. Շաւիղ
48. Պահակ ամսագիր
49. » երկօրեայ
50. Պարսկահայ տարեցոյց
51. Ռանջբար Իրանի
52. Վերածնունդ
53. Րաֆֆի տարեգիրք
54. Յախաւել ժողովածու
55. » երգիծաթերթ
- 56 Փիւնիկ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱ

1. Ընկեր
2. Ն. Զ. Աւետաբեր
3. Ն. Զ. Լրաբեր

ՁԵՌԱԳԻՐ ԵՒ ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼԸ ԸՍՏ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅՐԵՐԻ

ԱԲԱԳԱՆ

1. Անահիտ
2. Բաղդազուշակութիւն
3. Մեսրոպ Մաշտոց

ԹԵՂՐԱՆ

1. Աղբիւր
2. Այբուբեն
3. Անահիտ
4. Աշակերտ
5. Աշակերտի ձայն
6. Ասեղ
7. Արարատ
8. Արլ
9. Զարթօնք
10. Ժայռ
11. Լոյս
12. Կաթիլներ

13. Կայծ	23. Պատանի
14. Կապ	24. Պ. Կ.
15. Հայ Համալս. Ընդհ. Միթ.	25. Զահակիր
16. Մեղու	26. Սուրհանյակ
17. Մենք	27. Տեղեկատու
18. Յեղափոխութեան Համբով	28. » դպրոցի
19. Նոր խօսք	29. » Թեմական Խորհրդի
20. Ուսանող	30. » Հայ Հարտարապետ.
21. Ուսանողական	31. Փարոս
22. Ուսուցիչ	32. Փեթակ

ԹՒԼԻՐԻԶ

1. Արծիւ Ատրպատականի	13. Հուր
2. Բիւրական	14. Հուր
3. Դուման	15. Մարտ
4. Դրագրկ	16. Շարժում
5. Զէյթուն	17. Ռէյտերի հեռագիր
6. Զէյթուն	18. Սասուն
7. Լիլիպուտ	19. Սպարտակ
8. Կամք	20. Վրէժ
9. Կեանք	21. Վրէժ Հայաստանի
10. Կոճակ	22. Բաֆֆի երիտասարդական
11. Հայելի	23. Փայլակ ~ կայծ
12. Հեռագիրներ	24. Փարոս

ՆՈՐ ԶՈՒՂԱ

1. Գիւղացու ձայն	6. Մանկագիր
2. Դէպի երկիր	7. Մանուկ (Սպահան)
3. Ժողովուրդ	8. Մտրակ
4. Կամուրջի Պատ. Միութ.	9. Զանքեր
5. Հայ երիտասարդ	10. Տեղեկատու Նոր Զուղայի

ԱՅԼ ՎԱՅՐԵՐ

ԱՀԻԱԶ

1. Մշակույթ

ԳԻՒՐՋԻ ԳԻՒՂ

(Գեափլա)

1. Արաքս

ՂԱՐՂՈՒՆ ԳԻՒՂ

(Փերիա)

1. Զարկ

ՄԱՐԱՂԱ

1. Անապատի ծաղիկ

2. Մահակ

ՇԱՀԻՆՇԱՀՐ

1. Տեղեկատու Շա-

հինշահրի

ՇԻՐԱԶ

1. Ազդարար

ԹԱՇՏ

1. Նշարարակ

ՔԵՐՄ'ԱՆՇԱՀ

1. Շարժում

ՏՊԱՐԱՆՆԵՐԻ ԶԱՆԿ

ԱԲԱԳԱՆ

1. Կայծակեան

ԹԱԻՐԻԶ

1. Ատրպատականի Հայոց Թեմական Տպարան 2. Փարոս

ԹԵՀՐԱՆ

1. Ալիք

2. Ալան

3. Անի

4. Բանուոր

5. Բոբոի

6. Բոսֆոր

7. Գարուն

8. Գիլան

9. Գուտենբերգ

10. Դանէշ

11. Էթլաթ

12. Թեհրան

13. Իրանլափ

14. Խայեամ

15. Խուշէ

16. Սողերն

17. Նախոսթի

18. Նայիրի

19. Նոր Հասկեր
20. Նուրբախշ
21. Ումիկ
22. Զաւահայ
23. Ռովշանայի
24. Վահիկ

25. Վերածնունդ
26. Փարոս
27. Քարուն
28. Օթաղէ չափ
29. Ֆրանսու Մալէք
Քարամ

ՆՈՐ ԶՈՒՂԱ

1. Սբ. Ամենափրկիչ Վանքի տպարան:

Խաւօր.

Գրքոյկի տպագրութեան աւարտին մեր ձեռքը հասաւ «Լուսնի լրագրեր»-ը (روزنامه‌های ایران) աշխատութիւնը, որտեղ կայ իրանահայ մամուլի ինն անուն, որոնք են՝ «Առաւօտ», «Ազգարար Առաջնորդարանի», «Աստղ Արեւելեան», «Զանգ», «Զուղայի լրաբեր», «Շաւիղ», «Գործ», «Ն. Զուղայի լրաբեր», «Համայնք»:

Այդտեղ յիշեած 9 մամուլից երկուսը աւելորդ են, դրանցից մէկը «Համայնք»-ն է, որի մասին խօսել ենք արդէն, իսկ միւսը «Զուղայի լրաբերը»-ը, որ երկու անգամ է գրուել և Բաղրատ վրդ. Վարդապարեանի անունը աղաւաղել է, (էջ 264 ~ 271):

ԱՆՁՆԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՅԱՆԿ

Ա.

Աբգարեան Յովսէփ 24, 50	Աշճեան Մեսրոպ վրդ. 77
» Տիգրան 24,	Առաքելեան Արմինէ 64
Աբրահամեան Վազգէն 79	» Սիսակ 39
Աթաբէղեան Ալեքսանդր 19, 20, 21	Ասատրեան Վահէ 13
Ալլահվէրդեան Յովիկ 70	Ասլան Աշոտ 56
Աղասեան Արմենակ 47	Աստուածատրեան Էվւարդ 40
Աղբալեան Նիկոլ 46	» Մարիամ 40
Աճէմեան Ալբերտ 39	Արզումանեան Ամատունի 51
Ամուրեան Ա. տեո՝ Ա. Տէր Օհանեան	» Արամայիս 62
Անդրէասեան Վարդան 67	Աւետիսեան Հրանոյշ 74
Անտոնեան Արամ (Արմանտ) 45	Աֆթանդիլեան Վիկտոր 67

Բ.

Բաբալեան Արտաշէս 39	Բարսեղեան Գոհար 70
Բաբլոյեան Մ. 21	Բէգեան Արտաշէս 48
Բաղալեան Արտակ 51	Բէզնապարեան Անդրէաս 5,
Բազէն Սիմոն 43	Բէն Ռ. 56 / 22, 56
Բազիլ Համբարձում 32, 43	Բոլատեան հայր Մանուէլ 10
Բաղդասարեան Աշոտ 72	Բուդաղեան Սարգիս 69
» Միհրան 54	Բրաուն Էվւարդ 12, 31, 33

Գ.

Գալէմքարեան Գրիգորիս վրդ. 9	Գիւլբէնդեան Էվւարդ 12
Գալստեան Պարոյր 33	Գէորգեան Դաւիթ 45, 52
Գառօնէ Արամ 51	Գէս Արմէն 56
Գարաղաշ Հայկ 47, 48, 60, 61, 62	Գինէսեան Ծերուն 47

Գրիգորեան Անուշաւան 39, 51	Գրիգորեան Հենրիկ 75
» Խաչատուր 53	» Յակոբ 44
» Համբարձում 38, 50	» Ռուբիկ 51

Դ.

Դաւթեան Գրիշ 70	Դանիէլեան Ժիրայր 12
Դանիէլեան Էդւարդ 69, 70	

Ե.

Եղգարեան Աւետիս քհնյ. 16	Երեմեան Արամ 26
Եղիայեան Աւետիս 53	Երիցեան Էդւարդ 39
Եղիկեան Գրիգոր 32	

Զ.

Էլմար Յ. տես Յովհաննիսեան Էլսայեան Նորայր 39	
Յովսէփ Էքհարտ Ռոբերտ 33	

Թ.

Թաբաթաբայի Մոհիթ 33	Թամրաղեան Սեզա 13
Թադէոսեան Յորսէփ 38, 47, 50, 54	Թարբիաթի Ալիսան Մահ.
Թամրաղեան Հարսիկ 41	Թումայեան Յովսէփ 58 / Միրզա 12

Ի.

Իշխանեան Եղիշէ 38	Իսախանեան Հայկ 46
-------------------	-------------------

Լ.

Լևոնեան Գարեգին 10, 11, 16, 17, 20

Խ.

Խալաթեան Հրայր 13, 32, 38, 41, 72, 79	Խաչիկեան Սամուէլ 45, 69
Խանբաբեան Ստեփան 38, 56	» Սամսոն 51
Խանենց Գալուստ 56	Խոմամիզադէ Ջաֆար 19

Կ.

Կայծակեան Յարութիւն 26	Կեսարացի Խաչատուր 9, 24
Կարապետեան Յակոբ 75	Կիրակոսեան Ամալիա 6, 10, 17,
» Ռաֆայէլ 22, 31	30, 31, 32

Հ.

Համբարչեան Ժորժ 63	Հայրապետեան Լիւանոյ 38
» Սուրէն 56	Հանանեան Զ. Գ. 17, 22, 26

Ղ.

Ղազարեան Արշակ 48, 55	Ղարիբեան Ժիրայր 41
» Զաւէն 67	» Հրանոյ 51
Ղարաբէգեան Մարգար (Դե) 57	Ղ. Վ. 65

Մ.

Մամեան Արսէն 7, 39	Մեսրոպեան Վահան 50, 60
» Նորայր 45	Մինասեան Բաղլիկ դոքտ. 39
Մակարեան Արաքս 44	Մինասեան Լ. Գ. 11, 24, 25, 40,
» Մակար 44	62, 67
Մաշուրեան Գասպար 32	Միրզայեան Երւանդ Բագէն 63
Մասէհեան Յովհաննէս 21, 59	» Զօրայր 56
Մաստեան Մուշեղ 59	» Յովսէփ 55
Մարութեան Մանուէլ 38	» Սիմոն 46
» Մեսրոպ 74	Միրզաբէգեան Եղիսաբէթ 37
Մեղպուրեան Արթին 20	Միրզա Մելքոն խան 33
Մելիք Բաղդասաբեան Բաղդասար	Միքայէլեան Արսէն 46
Յակոբեան Աւագ 75 / 43	Միլիթարեան Մարգարիտ 9
» Վարդանեան Ալէքսանդր 64	» Ստեփան եղսկ. 25
» » Աւագ 43	Մկրտչեան Մկրտում 39, 54
» Սագսեան Սուրիկ 68	Մկրտչի Արշաւիր 56
Մելքոնեան Զարիկ 70	Մնացականեան Տիգրան 46

Մուրատխանեան Աշոտ 51

Մուրտեան Եղիշէ ծ. վրդ. 23, 46

Յ.

Յակոբեան Գասպար 42, 78

Յովհաննիսեան Արքի 45

» Զաւէն 33

» Մուշեղ 49, 51

» Էմիլ 7, 75

» Յակոբ 52, 57

» Նորա 70

» Յովսէփ (Յ. Յէլմար) 17,

Յարութիւնեան Առաքել 53

» 38, 43, 46

» Բագրատ 51

» Ռոստանիկ 54

Յովակիմեան զոքտ. Գաղիկ 53

» Վարդան 33, 38, 39, 54, 56

Յովհաննիսեան Արա 56

Յովնանեան Յովհաննէս 25

Ն.

Նազարեան Արտաշէս 46

Նազարեան Վարդան 51

Շ.

Շաքսիարի Մահամադ Ս. 32

Շմաւոնեան Յարութիւն քհնյ.

Շաւասպ (տես՝ Պետրոսեան

9, 14, 15, 16

Շաւասպ)

Ո.

Ոսկանեան Վիգէն 70

Ուխտանէս Մարի 13

Ձ.

Ձուղասղեան Բաբգէն 69

Պ.

Պահլաւունի Նորայր 39, 41

Պետրոսեան Յովհաննէս 6, 10, 17

Պանիրեան Հայրապետ 43

» Շաւասպ 11, 18, 50, 52, 53, 68

Պապեան Կորիւն Արք. 77

Պոտուրեան Հ. Մ. 18

Պետրոսեան Արշամ 79

Պօղոսեան Տաճատ 11, 18, 28, 38,

42, 50, 54, 62

» Յարութիւն 50, 52

» Արմինէ 62

Կ.

Կայծակեան Յարութիւն 26	Կետարացի Խաչատուր 9, 24
Կարապետեան Յակոբ 75	Կիրակոսեան Ամալիա 6, 10, 17, 30, 31, 32
» Ռաֆայէլ 22, 31	

Հ.

Համբարչեան Ժորժ 63	Հայրապետեան Երւանդ 38
» Սուրէն 56	Հանանեան Զ. Գ. 17, 22, 26

Ղ.

Ղազարեան Արշակ 48, 55	Ղարիբեան Ժիրայր 41
» Զաւէն 67	» Հրանդ 51
Ղարաբէգեան Մարգար (Դև) 57	Ղ. Վ. 65

Ս.

Սամեան Արսէն 7, 39	Սեփրոյեան Վահան 50, 60
» Նորայր 45	Մինասեան Բաղդիկ դոքտ. 39
Սակարեան Արաքս 44	Մինասեան Լ. Գ. 11, 24, 25, 40, 62, 67
» Մակար 44	
Սաշուրեան Գասպար 32	Միրզայեան Երւանդ Բագէն 63
Սասէհեան Յովհաննէս 21, 59	» Զօրայր 56
Սաստեան Մուշեղ 59	» Յովսէփ 55
Սարուծեան Մանուէլ 38	» Սիմոն 46
» Մեսրոպ 74	Միրզաբէգեան Եղիսաբէթ 37
Սեգպուրեան Արթին 20	Միրզա Մելքոն խան 33
Սելիք Բաղդաստեան Բաղդասար	Միքայէլեան Արսէն 46
Յակոբեան Աւագ 75 / 43	Մխիթարեան Մարգարիտ 9
» Վարդանեան Ալէքսանդր 64	» Ստեփան եպսկ. 25
» » Աւագ 43	Մկրտչեան Մկրտում 39, 54
» Սադսեան Սուրիկ 68	Մկրտչի Արշաւիր 56
Սելքոնեան Զարիկ 70	Մնայականեան Տիգրան 46

Մուրատիանեան Աշոտ 51

Մուրտեան Եղիշէ ծ. վրդ. 23, 46

Յ.

Յակոբեան Գասպար 42, 78

Յովհաննիսեան Արքի 45

» Զաւէն 33

» Մուշեղ 49, 51

» Էմիլ 7, 75

» Յակոբ 52, 57

» Նորա 70

» Յովսէփ (Յ. Յէլմար) 17,

Յարութիւնեան Առաքել 53

» 38, 43, 46

» Բաղրատ 51

» Ոստանիկ 54

Յովակիմեան Կոքտ. Դադիկ 53

» Վարդան 33, 38, 39, 54, 56

Յովհաննիսեան Արա 56

Յովնանեան Յովհաննէս 25

Ն.

Նազարեան Արտաշէս 46

Նազարեան Վարդան 51

Շ.

Շաքսթարի Մահամադ Ս. 32

Շմաւոնեան Յարութիւն քհնյ.

Շաւապ (տես՝ Պետրոսեան

9, 14, 15, 16

Շաւապ)

Ո.

Ոսկանեան Վիգէն 70

Ուխտանէս Մարի 13

Ձ.

Ձուլասպեան Բաբգէն 69

Պ.

Պահլաւունի Նորայր 39, 41

Պետրոսեան Յովհաննէս 6, 10, 17

Պանիրեան Հայրապետ 43

» Շաւապ 11, 18, 50, 52, 53, 68

Պապեան Կորիւն Արք. 77

Պոտուրեան Հ. Մ. 18

Պետրոսեան Արշամ 79

Պօղոսեան Տաճատ 11, 18, 28, 38,

42, 50, 54, 62

» Յարութիւն 50, 52

» Արմինէ 62

Ռ.

Ռաբինօն Հ. Լ. 12

Ռային էմմայիլ 33

Ռոստանի էլմոնդ 55

Ս.

Սագինեան Զօրա 43, 46

> Սևակ 44

Սալաքեան Հայկ 74

Սահակեան Մկրտում 42

Սարգսեան Ս. 55

> Վաղինակ 41, 53

Սարթիփիուր Զհանգիր 19

Սարուխանեան Սամուէլ 41, 67

Սարւարեան Մարգարիտ 57

Սևիկեան Արշալոյս 46

Սիմոնեան Ղազար 47

Սիմոնեան Սիմոն 55, 56

> Ֆերդինանդ 39

Սուլչու Զհանգիր 19

Սուրէնեան Օշին 39

Սուքիասեան Արմինէ 76

> Եղբայրներ 25

> Միքայէլ 46

Ստեփանեան Յարութիւն 38

> Յովակ 10

> Նորայր 50, 67

> Ռոստոմ 39, 41

Վ.

Վարդազարեան Բագրատ

վրդ. 31, 57, 58

Վարդանեան Աւագ 46

Վարդանեան Վ. 17, 20

Վարժապետեան Արտաշէս 48

Վոսուղի Նասէր 32, 79

Տ.

Տէր Գալստեան Գալուստ 71

> Գրիգորեան Յովհաննէս 38

> Խաչատրեան Արտաշէս

30, 31, 32, 57

> Մկրտչեան Կարապետ եպսկ.

50

> Յակոբեան Գրիշ 68

Տէր Յովհաննիսեան Արա 73

> Վարդանեան Ալէքսանդր

33, 49, 54

Տէրտէրեան Համբարձում 39

Տէր Օհանեան Անդրէ 38, 45,

46, 33, 54

Փ.

Փափազեան Մաշտոց վրդ. 23,37 Փափազեան Վրթանէս 35,59

Ք.

Քալանթարեան Լևոն 39

Օ.

Օհանեան Թաթուլ 70

Օհանջանեան Կարէն 52

Ֆ.

Ֆալեան Հրանդ 56

Պատկերէն Գրականութիւն

۱- ایرانيان ارمنى . اسمائيل رائين ، تهران ۱۳۴۹

۲- تاريخ تحليلي مطبوعات ايران ، استاد محيط طباطبائي ، تهران ۱۳۶۶

۳- تاريخ مطبوعات ايران و جهان ، جهانگير صلح جو ، تهران ۱۳۴۸

۴- دامون . رشت ، اول دى ماه ۱۳۵۹ دوره دوم سال اول

۵- راهنمای مطبوعات ارمنى در ايران و جهان بسال ۱۹۶۸ (۱۳۴۷)

تهران روزنامه اليك تهيه و تنظيم هراير خالائيان مترحم ماري اوختنس

۶- تاريخچه مختصر جرايد و مجلاتي که در ايران بزبان ارمنى انتشار يافته است

بقلم عزيز دولت آبادي . هجله هور شماره ۴-۳ شهر يور ماه ۱۳۵۰

۷- روزنامه هاي ايران ه . ل . رايينو ترجمه و تدوين خمامي زاده تهران ۱۳۷۲

ԿՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆԿ

Հայերեն

- « ԱԶԴԱՐԱՐ » ամսագիր, վերահրատարակութիւն Գալուստ Գիւլ-բէնկեան հիմնարկութեան, 1970 թ. Փարիզ:
- « ԱԼԻՔ » - ի Երեսնամեակը, Թեհրան, 1961 թ.
- « ԱԼԻՔ » - ի Ժողովածու, Թեհրան, 1937 թ.
- « ԱԼԻՔ » Թեհրան, 1936 թ. Մարտ 22.
- « ԱԼԻՔ » Թեհրան, 1944 թ. Հոկտ. 20
- « ԱԼԼՔ » Թեհրան, Իրանահայ մամուլը սկզբից մինչեւ մեր օրերը » Շաւասպ, 1976 թ. 4 ~ 19 Սեպտ:
- « ԱԼԻՔ » Թեհրան « Կարևոր ճշտումներ և լրացումներ » Տա-ճատ Պօղոսեան, 1976 թ. 21 Հոկտեմբեր 6 Նոյեմբեր:
- « ԱԼԻՔ » Իրանահայ 1965 թվի օրացոյցները, 1965 թ. 25 Մայիս:
- « ԱԼԻՔ » - ն ու իր սպագրաւ գրքերը » Լ. Գ. Մինասեան, Թեհրան 1981 թ.
- « ԱԼԻՔ » « Նոր Զուղայի տեղեկատու » 17 Յունւ. 1979 թ.
- Ա. Տէր Օհանեանի 55 ամեայ Յոբելեանը, Թեհրան 1976 թ.
- Իրանահայ համայնքը Յովհաննէս Փահլևանեան, Երևան 1989 թ.
- Լիակատար ցուցակ հայերէն լրագրերու ... Հայր Ռաֆայէլ Կարապետեան, Վիեննա, 1924 թ.
- « ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔ » Իրանահայ մամուլի մասնագիտութեան առթիւ, Վենետիկ, Լ. Գ. Մինասեան 1978 թ. Մարտ-Ապրիլ:
- Հայ Ժողովրդի պատմութիւն, 2. հատ. Երևան 1981 թ.
- Հայ մամուլը տասնհինգ տարում, Մկրտիչ Պոտուրեան Վենետիկ, 1909 թ.
- « Հայ մամուլի » ցուցահանդէս Ա. Տէր Խաչատրեան, Բէյրութ, 1963 թ.

Նոր պարբերական մամուլը 1967 – 1981 թ. ժիրայր Գանիել-
եան Բէյրութ, 1984 թ.
« Հայ. Յեղ. Դաւնակցութեան 60 - ամեայ մամուլը », Թեհ-
րան, Դ. Փափազեան 1950 թ.
Հայ. Յեղ. Դաւնակցութիւնը Պարսկաստանում, Ա. Ամուրեան
Թեհրան 1950 թ.
Հայ պարբերական մամուլը Ա. Բաբոյեան Երևան 1986 թ.
Հայ պարբերական մամուլի Բիբլիոգրաֆիա, Յովհ. Պետրոս-
եան, Ա. և Բ. հատորներ, Երևան 1956 և 1957 թ.
Հայ պարբերական մամուլի մասնագիտութիւն, Ամալիա Կի-
րակոսեան, Երևան, 1970 թ.
ՀԱՅ ԵՒ ԾԱԿՈՒՄՈՎ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐ, Կոքտ. Արթին Մեղպուր-
եան, Ստամբուլ 1940 թ.
« ՀԱՍԿ » ամսագիր, քննական - գրախօս. Ա. Տէր Խաչատրեան,
Բէյրութ 1965 ~ 1966 թ.
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ, Արամ Երեմեան, Թեհրան 1948 թ.
ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԵՐԿՐՆԵՐ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ-
ՆԵՐ « Իրանահայ գաղութի պատմութիւնից » Հ. Հ.
Մարտիրոսեան, Երևան 1975 թ.
Մոլերն տպարանը և իր տպագրած գրքերը, Լ. Գ. Մինասեան,
Նոր Զուլա 1984 թ.
« ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ », Ն. Զ. 1979 թ.
« ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐ » Կալկաթա, Ա. քհնյ. Եգգարեան « Մագլրաս »,
1953 թ.
ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ ՏՊԱՐԱՆԸ, Լ. Գ. Մինասեան, Ն. Զ. 1972 թ.
Պատմութիւն Արամեան յպրոցի, Հայկ Աճճեան, Թաւրիզ,
1936 թ.
« ԲԱՅՅԻ » Տարեգիրք, Թեհրան Ա. Բ. և Գ. հատորներ, 1969,
1970 և 1971 թ.
Օրացոյց Ն. Զ. Վանքի, 1983 թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երկու Խօսք	5
Ներածական	9
Առաջին հայ պարբերական մամուլը՝ «Ազգարար»	14
«Համայնք» պարբերականի մասին	16
Իրանահայ մամուլը տարբեր քաղաքներում	21
Իրանահայ մամուլը անցեալում և ներկայիս	27
Հայ մամուլի մատենագիտական ցուցակներում	
տեղ գտած բայց չեղած մամուլներ	30
Մամուլը և իր հակադիր կողմերը	33
Մամուլի մատենագիտական ցանկ	
Ա. Տպագիր	37
Բ. Խմորատիպ, մեքենագիր բազմաց-	
ւած և ձեռագիր	64
Գ. Հայերի կողմից օտար լեզուով լոյս	
ընծայւած մամուլ	78
Տպագիր մամուլի ալբերենական ցանկ	80
Մեքենագիր ~ բազմ. մամուլի	82
Տպագիր մամուլի ժամանակադրական ցանկ	85
Մեքենա ~ բազմ. մամ.	88
Տպագիր մամուլը ըստ տպագրութեան վայրերի	91
Մեքենա ~ բազմ. » » »	92
Տպարանների ցանկը ըստ վայրերի	94
Անձնանունների ցանկ	96
Գրականութեան »	102

مطبوعات ارمنه ایران

بمناسبت دویستمین سالگرد اولین نشریه ارمنی در جهان

۱۷۹۴ = ۱۹۹۴

(۱۲۷۳ = ۱۳۷۳)

و یکصدمین سالگرد اولین نشریه ارمنی در ایران

۱۸۹۴ = ۱۹۹۴

۱۱۷۳ = ۱۳۷۳

لئون میناسیان

№ 1. 9. 8877

1907

8000000 № 1.

Բաժանորդագրություն.

Պատկանում 10 դամ

Հնդկական 5 անգամ

Փոխանում 5 անգամ

Տպագրության խառնվելու արդյունք
10 անգամ.

ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՅԻ

ԼՐԱԲԵՐ

Հասցե

Երևան, Խ. Բ. ԲԱՅԱՆԻ

Տպարան (Տպագրատուն).

Հասցեն և անունը տպարանի

„ՆՐԱԲԵՐ“

ՊՐԱԲԱՆ, ՋՈՂՖԱ, ԲԵՐԷ.

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԵՐԱՆԻ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ.

چاپخانه کلیسای وانک

چاپخانه - اصفهان

۱۳۷۳